

Specialioji ataskaita

Pabėgėlių Turkijoje rėmimo priemonė

Naudinga pabėgėliams ir priimančiosioms bendruomenėms, tačiau dar neužtikrintas poveikis ir tvarumas

EUROPOS
AUDITO
RŪMAI

Turinys

	Dalis
Santrauka	I–X
Įvadas	01–09
Audito apimtis ir metodas	10–15
Pastabos	16–108
Komisija pagerino FRIT veikimą įgyvendindama mūsų 2018 m. rekomendacijas	16–33
2018 m. poreikių vertinime daugiau dėmesio skirta savivaldybių infrastruktūrai ir socialinei bei ekonominei paramai	18
Komisija sumažino finansavimo priemonių skaičių, todėl buvo racionalizuota pagalba ir pagerintas koordinavimas	19–20
Komisija palaipsniui siekia perduoti projektus Turkijos institucijoms	21–24
Komisija ženkliai pagerino pagalbos grynaisiais pinigais projektų efektyvumą	25–26
Komisija bandė pagerinti (tarptautinių) NVO veiklos aplinką, tačiau rezultatai yra riboti	27–28
Komisija patobulino stebėsenos sistemą	29–33
Į imtį įtrauktais projektais atsižvelgta į paramos gavėjų poreikius, tačiau projektų įgyvendinimas vėlavo ir nebuvo sistemingai vertinamos jų išlaidos	34–63
Projektai buvo patvirtinti laiku ir buvo atsižvelgta į paramos gavėjų poreikius	35–48
Projektų įgyvendinimas dėl įvairių priežasčių smarkiai vėlavo	49–53
Komisija neatliko sistemingo projektų išlaidų pagrįstumo vertinimo	54–63
Planuoti išdirbiai iki šiol buvo pasiekti, tačiau nepakankamai atsižvelgiama į jų poveikį ir tvarumą	64–108
Nors projektų išdirbiai buvo pasiekti, poveikiui buvo skiriama mažai dėmesio	65–86
Komisija reagavo greitai, siekdama sumažinti žemės drebėjimų poveikį FRIT projektams	87–97
Komisija užtikrino infrastruktūros projektų, bet ne socialinės ir ekonominės paramos tvarumą; dar neužtikrintas jos pavyzdinių švietimo ir sveikatos projektų tvarumas	98–108

Išvados ir rekomendacijos

109–116

Priedai

I priedas. Sirijos pabėgėlių ir prieglobsčio prašytojų Turkijoje pasiskirstymas pagal provincijas (2023 m. gruodžio mėn.)

II priedas. Priemonei skirti ES, valstybių narių ir JK įnašai

III priedas. FRIT vystymo projektai

IV priedas. Nesuteikta prieiga prie duomenų apie švietimą

V priedas. Atsižvelgimas į ankstesnes rekomendacijas, pateiktas Specialiojoje ataskaitoje 27/2018

VI priedas. Duomenų valdymo sistemos auditas

VII priedas. Įgyvendinimo vėlavimai

VIII priedas. Projektų vertinimas

Santrumpos

Terminų žodynelis

Komisijos atsakymai

Chronologija

Audito grupė

Santrauka

I Pabėgėlių Turkijoje rėmimo priemonė (toliau – FRIT arba priemonė) yra ES atsakas į Europos Vadovų Tarybos raginimą skirti reikšmingą papildomą finansavimą pabėgėliams Turkijoje remti. Tai – ES ir jos valstybių narių 6 milijardų eurų įnašo koordinavimo ir racionalizavimo mechanizmas. Parama teikiama humanitarinei ir vystymosi veiklai. Priemone siekiama didinti pabėgėliams ir priimančiosioms bendruomenėms Turkijoje teikiamos paramos efektyvumą ir papildomumą.

II Tikrinome, kaip Komisija valdė priemonę, ir vertinome, ar lėšos buvo naudojamos efektyviai ir veiksmingai pabėgėliams ir priimančiosioms bendruomenėms remti. Taip pat atsižvelgėme į rekomendacijas, pateiktas mūsų 2018 m. specialiojoje ataskaitoje, kurioje daugiausia dėmesio skirta FRIT humanitarinei krypčiai. FRIT auditą nusprendėme atlikti todėl, kad dėl tebesitęsiančio Sirijos pabėgėlių perkėlimo ir didėjančio neteisėtai iš Afganistano į Turkiją atvykstančių asmenų skaičiaus kyla vis daugiau sunkumų pabėgėlių ir juos priimančių bendruomenių socialinei sanglaudai, ypač atsižvelgiant į Turkijos ekonomikos nuosmukį. Šios ataskaitos tikslas – Komisijai suteikti vertingos informacijos ir prisidėti prie FRIT stebėsenos priemonių stiprinimo.

III Iš esmės nustatėme, kad, esant sudėtingoms aplinkybėms, Pabėgėlių Turkijoje rėmimo priemone buvo teikiama tinkama parama pabėgėliams ir priimančiosioms bendruomenėms ir kad Komisija įgyvendino mūsų 2018 m. rekomendacijas. Tikrinti projektai buvo skirti pabėgėlių ir priimančiųjų bendruomenių poreikiams patenkinti įvairiuose prioritetiniuose sektoriuose, tačiau dėl įvairių priežasčių jų įgyvendinimas smarkiai vėlavo, o projektų išlaidos nebuvo vertinamos sistemingai. Nors suplanuoti išdirbiai buvo pasiekti, nebuvo pakankamai įvertintas priemonės poveikis. Projektų tvarumas kol kas užtikrintas tik infrastruktūros sektoriuje, bet ne iki galo švietimo, sveikatos ir socialinės bei ekonominės paramos sektoriuose.

IV Finansavimu pagal priemonę buvo užtikrintas greitas finansinių išteklių paskirstymas ir didelės investicijos, kad būtų sumažintas dėl didelio pabėgėlių antplūdžio atsiradęs spaudimas esamai sveikatos, švietimo ir savivaldybių infrastruktūrai. Dauguma projektų buvo patvirtinti laiku.

V Komisija projektus įgyvendino taikydama tiesioginį ir netiesioginį valdymą ir pasitelkdama įvairių rūšių įgyvendinančiuosius partnerius. Nustatėme trūkumų Komisijai vertinant projektų išlaidas, nes ji sistemingai nevertino išlaidų pagrįstumo, nepalygino skirtingų projektų panašių išlaidų arba neskaičiavo vienam paramos gavėjui tenkančių išlaidų.

VI Iš esmės suplanuoti išdirbiai įvairiuose sektoriuose buvo pasiekti. Tačiau švietimo sektoriuje nebuvo galima įvertinti priemonės finansavimo poveikio pabėgėlių vaikų integracijai ir sėkmei Turkijos švietimo sistemoje. Taip pat negalėjome įvertinti mokyklų statybų poveikio paramos gavėjams. To negalėjome padaryti, nes Turkijos nacionalinio švietimo ministerijos pateikti duomenys buvo nepakankami.

VII Komisija nustatė tinkamas pagal FRIT finansuojamų projektų stebėsenos priemones. Tačiau ataskaitų teikimo ir stebėsenos sistemos paprastai buvo sukurtos išdirbiams, o ne išdavoms vertinti. Todėl jomis nebuvo galima įvertinti projektų poveikio, ypač socialiniame ir ekonominiame sektoriuje.

VIII 2023 m. vasario mėn. žemės drebėjimai padarė didelį poveikį pagal priemonę finansuojamų projektų įgyvendinimui. Nepaisant to, analizuodama šį poveikį Komisija veikė greitai ir efektyviai.

IX Ji sugebėjo užtikrinti infrastruktūros projektų tvarumą. Tačiau tvarumo strategija nebuvo įtraukta į kitų sektorių projektus, todėl jų tvarumas yra ne toks akivaizdus. Nors nuo 2018 m. padaryta pažanga, darome išvadą, kad įgyvendinant priemonę vis dar buvo galima pasiekti didesnę ekonominę naudą ir labiau pastebimą poveikį.

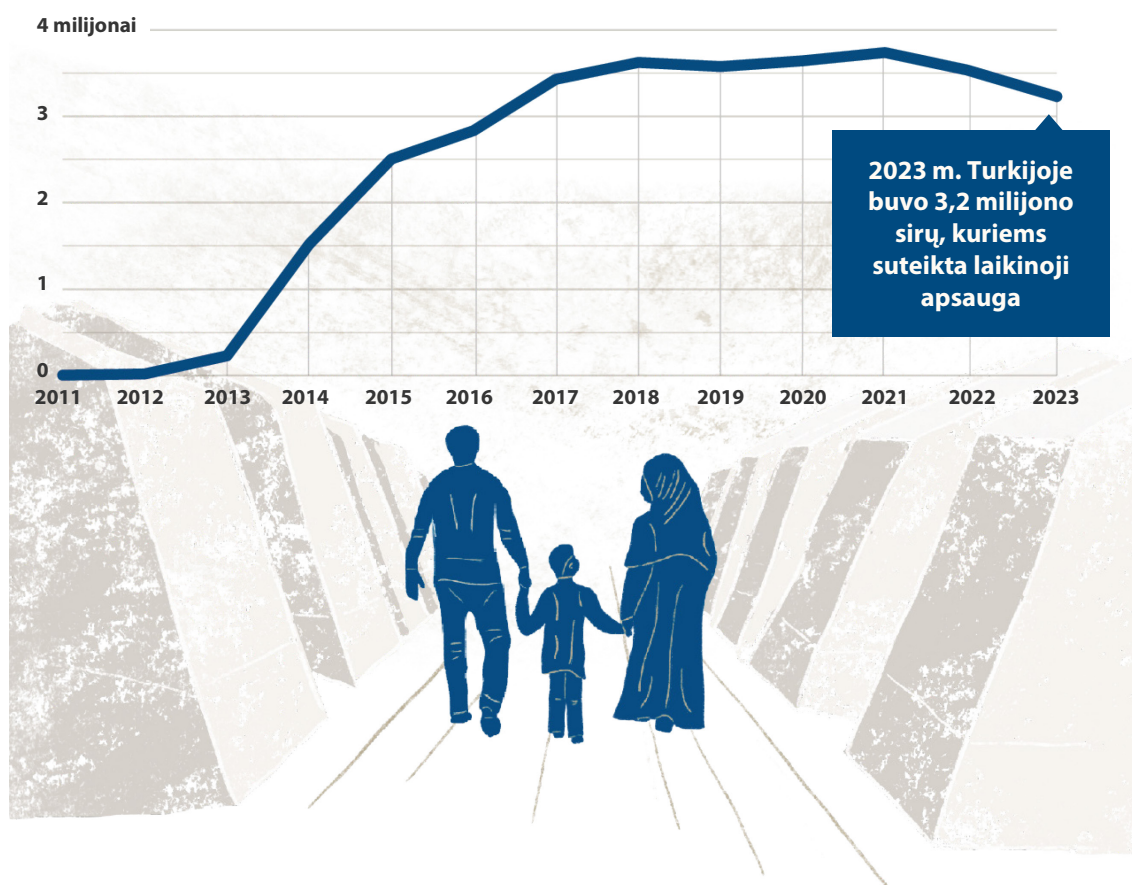
X Ataskaitoje pateikiamos keturios rekomendacijos, kaip ateityje pagerinti veiksmų efektyvumą ir veiksmingumą. Komisija turėtų:

- gerinti išlaidų vertinimą ir stebėseną;
- rinkti Turkijos institucijų su pabėgėliais ir priimančiosiomis bendruomenėmis susijusius duomenis apie švietimą;
- gerinti projektų poveikio vertinimą;
- stiprinti projektų tvarumą.

Ivadas

01 Dėl Turkijos geografinės padėties ji yra svarbi į Europą vykstančių pabėgėlių priėmimo ir tranzito šalis. Šalyje gyvena apie 87 milijonus gyventojų, o šiuo metu ji yra priglaudusi daugiau kaip 4 milijonus registruotų pabėgėlių, įskaitant daugiau kaip 3,2 milijono Sirijos kilmės pabėgėlių (žr. **1 diagramą** ir **I priedą**) ir daugiau kaip 320 000 pabėgėlių iš Afganistano, Irako ir Irano. Kadangi stovyklose gyvena mažiau nei 5 % pabėgėlių, jų buvimas daro didelį poveikį vietos bendruomenėms, ypač provincijose prie Sirijos sienos ir aplink pagrindinius miestų centrus.

1 diagrama. Sirų, kuriems taikoma laikinoji apsauga, pasiskirstymas pagal metus

Pastaba: duomenys susiję tik su registruotais Sirijos pabėgėliais.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Turkijos migracijos valdymo prezidento duomenimis.

02 Pabėgėlių Turkijoje rėmimo priemonė buvo sukurta 2015 m. pabaigoje¹ kaip atsakas į valstybių narių raginimą skirti reikšmingą papildomą finansavimą pabėgėliams šalyje remti. Jos tikslas – suteikti Europos Sąjungai iš ES biudžeto ir valstybių narių įnašų finansuojamą koordinavimo mechanizmą, kad būtų galima greitai, veiksmingai ir efektyviai sutelkti pagalbą pabėgėliams Turkijoje. Ši pagalba teikiama su sąlyga, kad Turkija laikysis ES ir Turkijos bendro veiksmų plano, dėl kurio susitarta 2015 m. spalio mėn.², ir 2016 m. ES ir Turkijos pareiškimo³.

03 Priemonė buvo įgyvendinama nuo 2016 m. prastėjančių ES ir Turkijos dvišalių santykių kontekste. ES Turkijai nustatė sankcijų ir apribojimų dėl padėties blogėjimo teisinės valstybės ir pagrindinių teisių srityje, blogėjančių santykių su kai kuriomis ES valstybėmis narėmis ir dėl jos neturint leidimo vykdomos grėžimo veiklos rytinėje Viduržemio jūros regiono dalyje. Be to, nuo 2019 m. neįvyko nė vienas ES ir Turkijos asociacijos tarybos posėdis.

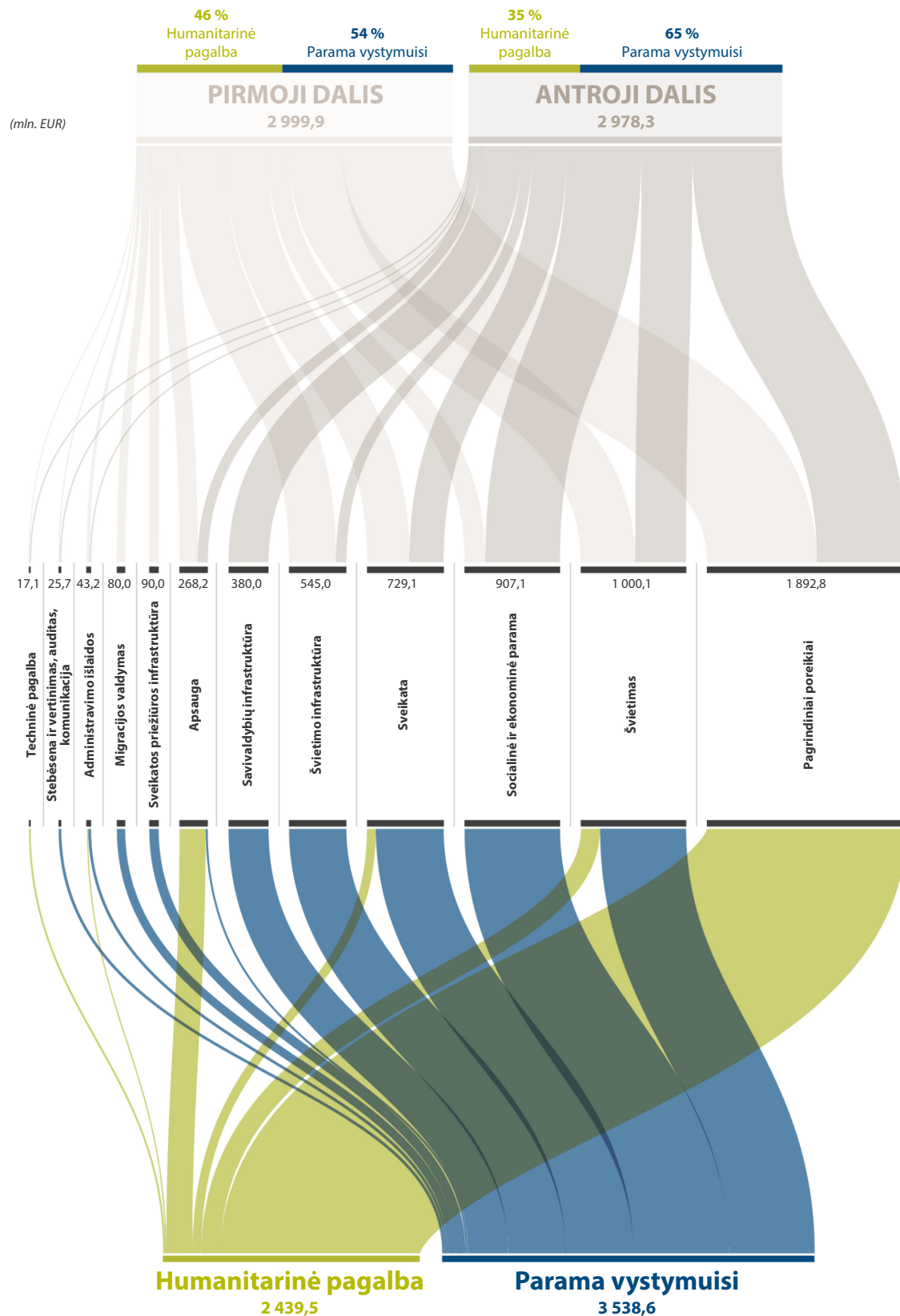
04 Pagal FRIT iš viso koordinuojama 6 milijardų eurų suma, kuri buvo skirta dviem lygiomis dalimis atitinkamai 2016–2017 m. ir 2018–2019 m. Buvo paskirstytas visas veiklos biudžetas, dėl jo sudarytos sutartys ir išmokėta daugiau kaip 5 milijardai eurų (žr. **2 diagramą**). Pusė iš 6 milijardų sumos skiriama iš ES biudžeto, o kita pusė – iš valstybių narių įnašų (žr. **II priedą**).

¹ C (2015) 9500, 2015 11 24.

² ES ir Turkijos bendras veiksmų planas, 2015 m. spalio mėn.

³ 2016 m. kovo 18 d. ES ir Turkijos pareiškimas.

2 diagrama. Humanitarinės pagalbos ir paramos vystymuisi pasiskirstymas pagal dalis (įsipareigotos sumos, 2023 m. gruodžio mėn.)

Pastaba: bendros sumos gali šiek tiek skirtis dėl apvalinimo.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Komisijos duomenimis.

05 Pagal pirmąją finansavimo dalį buvo remiami projektai prioritetinėse humanitarinės pagalbos (pagrindinių poreikių), švietimo, sveikatos, savivaldybių infrastruktūros ir socialinės bei ekonominės paramos srityse. Iš pradžių tikėtasi, kad jie bus įgyvendinti ne vėliau kaip 2021 m. viduryje. Tačiau su šia dalimi susijęs terminas vėliau buvo pratęstas iki 2025 m. birželio mėn. (žr. **III priedą**). Atsižvelgiant į užsitęsusią Sirijos krizę, projektuose pagal antrąją dalį vis daugiau dėmesio skiriama su socialine bei ekonomine parama susijusiai veiklai ir pragyvenimo galimybių kūrimui, nepamirštant nuolatinių humanitarinių poreikių. FRIT projektų įgyvendinimą taip pat labai paveikė 2023 m. vasario mėn. įvykę žemės drebėjimai.

06 ES taip pat toliau remia pabėgėlius Turkijoje kitomis priemonėmis nei FRIT. 2017–2023 m. laikotarpiu ES skyrė apie 2 milijardus eurų reguliariam finansavimui pagal Pasirengimo narystei paramos priemonę (PNPP) ir 535 milijonus eurų humanitarinei pagalbai (žr. **3 diagramą**). Be to, Komisija užtikrino pagrindinių FRIT intervencinių priemonių tęstinumą 2021–2023 m. laikotarpiu, skirdama papildomą 3 milijardų eurų asignavimą (pagal PNPP III, Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonę „Globali Europa“ (KVTBP „Globali Europa“), Humanitarinės pagalbos priemonę (HUMA) ir Migracijos ir vidaus reikalų generalinio direktorato (HOME GD) valdomas priemones).

3 diagrama. 2017–2023 m. ES finansavimas pabėgėliams Turkijoje remti

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Komisijos duomenimis.

07 Anot Komisijos⁴, pagrindiniai principai, kuriais grindžiamas FRIT įgyvendinimas, yra sparta, efektyvumas ir veiksmingumas, kartu užtikrinant patikimą finansų valdymą. Taip pat itin svarbu užtikrinti FRIT intervencijų tvarumą ir Turkijos institucijų bendrą atsakomybę.

⁴ Šeštoji metinė Pabėgėlių Turkijoje rėmimo priemonės įgyvendinimo ataskaita, p. 7.

08 FRIT valdo iniciatyvinis komitetas, kuris teikia strategines gaires, nustato bendruosius prioritetus, remtinų veiksmų rūšis ir naudotinas priemones, pritaria projektams ir koordinuoja, stebi bei vertina veiksmų įgyvendinimą. Komitetui pirmininkauja Komisijos Kaimynystės politikos ir plėtros derybų generalinis direktoratas (NEAR GD) ir Europos civilinės saugos ir humanitarinės pagalbos operacijų generalinis direktoratas (ECHO GD). Jį sudaro ES valstybių narių ir JK atstovai.

09 Turkija posėdžiuose dalyvauja kaip patarėja. Komisija, atlikusi poreikių vertinimą, atrenka atskirus projektus, atsižvelgdama į finansavimo priemonėms, kurios bus sutelktos, taikomas procedūras. Juos netiesioginio valdymo būdu gali įgyvendinti JT agentūros, nevyriausybinės organizacijos (NVO), ES valstybių narių vystymosi agentūros, tarptautinės organizacijos arba finansų įstaigos. Turkijos institucijos įgyvendina nehumanitarinius projektus, kuriuos tiesiogiai valdo Komisija.

Audito apimtis ir metodas

10 Tikrinome, kaip Komisija valdė FRIT, siekdami įvertinti, ar lėšos buvo naudojamos efektyviai ir veiksmingai pabėgėliams ir priimančiosioms bendruomenėms remti. Konkrečiau, vertinome, ar:

- a) Komisija įgyvendino šešias mūsų [Specialiojoje ataskaitoje 27/2018](#) pateiktas rekomendacijas (kurios buvo skirtos FRIT humanitarinei kryptčiai) ir ar jas įgyvendinusi ji pagerino FRIT valdymą.
- b) Komisija vystymo veiksmus įgyvendino efektyviai.
Vertinome, ar Komisija vystymo projektus įgyvendino laiku, ir išanalizavome vėlavimų priežastis bei taisomuosius veiksmus, kurių buvo imtasi. Taip pat tikrinome, ar įgyvendinant vystymo projektus buvo atsižvelgta į paramos gavėjų poreikius ir ar projektų išlaidos buvo pagrįstos.
- c) FRIT vystymo veiksmų tikslai buvo pasiekti.
Vertinome, ar įgyvendinant projektus buvo pasiekti numatyti išdirbiai ir rezultatai ir kaip užtikrinamas jų tvarumas. Be to, vertinome 2023 m. vasario mėn. žemės drebėjimų poveikį FRIT projektams ir Komisijos atsaką.

11 Nusprendėme atlikti FRIT auditą, nes dėl tebesitęsiančio Sirijos pabėgėlių perkėlimo ir didėjančio neteisėtai iš Afganistano į Turkiją atvykstančių asmenų skaičiaus kyla vis daugiau sunkumų pabėgėlių ir juos priimančių bendruomenių socialinei sanglaudai, ypač atsižvelgiant į Turkijos ekonomikos nuosmukį. Po 2023 m. vasario mėn. žemės drebėjimų su pabėgėliais Turkijoje susiję iššūkiai ir įtampa dar labiau didėjo. Šiame kontekste savo ataskaita siekiame suteikti vertingos informacijos Komisijai, kad būtų padidintas projektų, kurie vis dar remiami FRIT lėšomis arba papildomais 3 milijardų eurų asignavimais, veiksmingumas ir efektyvumas. Be to, tai padės stiprinti FRIT stebėsenos priemones.

12 Auditą atlikome nuo 2022 m. gruodžio mėn. iki 2023 m. liepos mėn. Atrinkome 14 (iš 47) vystymo projektų pagal jų reikšmingumą ir siekėme apimti pagrindines FRIT prioritetines sritis ir įvairių rūšių įgyvendinančiuosius partnerius. Į imtį ([III priedas](#)) buvo įtraukti vykdomi ir užbaigti projektai. Tai mums leido įvertinti pasiektus išdirbius ir išdavas, nustatyti vėlavimų priežastis ir trūkumus, taip pat įvertinti visus taisomuosius veiksmus, kurių ėmėsi Komisija, įskaitant veiksmus, kuriais siekiama užtikrinti rezultatų tvarumą.

13 3 milijardų eurų suma (žr. **06** dalį) pasibaigus finansavimui pagal FRIT į mūsų audito apimtį nebuvo įtraukta. Tačiau į šias lėšas atsižvelgėme tikrindami pagal antrąją dalį finansuojamų FRIT projektų tvarumą ir 2023 m. vasario mėn. žemės drebinimų poveikį FRIT projektams.

14 Auditas apėmė dokumentų peržiūras ir interviu su įvairių Komisijos padalinių darbuotojais, ES delegacijos Ankaroje darbuotojais, kai kurių ES valstybių narių atstovais iniciatyviniame komitete, Turkijos institucijomis, įgyvendinančiais partneriais, pilietinės visuomenės organizacijomis (atrinktomis atsižvelgiant į jų dalyvavimą ES projektuose Turkijoje) ir galutiniais paramos gavėjais. 2023 m. birželio mėn. vizito vietoje metu patikrinome 13 iš 14 į mūsų imtį įtrauktų projektų.

15 Turkijos nacionalinio švietimo ministerija mums nepateikė duomenų apie sirus ir vaikus iš priimančiųjų bendruomenių pagal mokyklas (žr. **69–71** dalis). Ji taip pat mums nesuteikė galimybės susipažinti su mokyklų, įtrauktų į projektą „Sirijos vaikų integracijos į Turkijos švietimo sistemą skatinimas“ (PICTES), sąrašu, taip pat duomenimis apie pabėgėlių perkėlimo į tolesnę klasę rodiklius, palyginti su priimančiųjų bendruomenių duomenimis, arba apie mokyklos nelankančių vaikų, kurie dėl PICTES paramos buvo iš naujo integruoti į švietimo sistemą, skaičių (žr. **IV priedą**). Tai yra reikšmingas mūsų audito apribojimas, nes tai reiškia, kad negalime padaryti išvados dėl į imtį įtrauktų FRIT švietimo projektų poveikio.

Pastabos

Komisija pagerino FRIT veikimą įgyvendindama mūsų 2018 m. rekomendacijas

16 Vertinome, ar Komisija įgyvendino Specialiojoje ataskaitoje 27/2018 mūsų pateiktas rekomendacijas ir ar jas įgyvendinusi ji pagerino FRIT valdymą. Komisijai buvome rekomendavę:

- a) tinkamiau atsižvelgti į pabėgėlių poreikius, susijusius su savivaldybių infrastruktūra ir socialine bei ekonomine parama;
- b) pagerinti paramos optimizavimą ir papildomumą;
- c) įgyvendinti perėjimo nuo humanitarinės pagalbos prie paramos vystymuisi strategiją;
- d) pagerinti pagalbos grynaisiais pinigais projektų efektyvumą;
- e) su Turkijos institucijomis atsižvelgti į poreikį gerinti (tarptautinių) nevyriausybinių organizacijų veiklos aplinką;
- f) pagerinti stebėseną ir ataskaitų teikimą.

17 Tolesnėse dalyse pranešame apie Komisijos padarytą pažangą įgyvendinant pirmiau nurodytas rekomendacijas (taip pat žr. [V priedą](#)).

2018 m. poreikių vertinime daugiau dėmesio skirta savivaldybių infrastruktūrai ir socialinei bei ekonominei paramai

18 Palyginti su pirmosios dalies poreikių vertinimu, atnaujintame FRIT poreikių vertinime (2018 m. lapkričio mėn.) geriau atsižvelgta į poreikius, nustatytus „savivaldybių infrastruktūros“ ir „socialinės bei ekonominės paramos“ prioritetinėse srityse, ir išsamiau nurodyti veiksmai, kurių reikia imtis. Kaip rekomendavome, Komisija kiekvienai prioritetinei sričiai nustatė orientacines lėšas, dėl kurių susitarė NEAR GD ir ECHO GD. Be to, antroje dalyje Komisija išbraukė migracijos valdymą iš FRIT prioritetinių sričių, daugiausia dėl to, kad šią sritį už FRIT ribų apima PNPP finansavimas.

Komisija sumažino finansavimo priemonių skaičių, todėl buvo racionalizuota pagalba ir pagerintas koordinavimas

19 Antroji FRIT dalis įgyvendinama dviem priemonėmis, o ne penkiomis kaip pirmoji dalis. Tai padėjo racionalizuoti pagalbą ir užtikrinti geresnį koordinavimą. Tarp NEAR GD ir ECHO GD aiškiai paskirstytas finansavimas ir atsakomybė, ir tai patvirtinta bendrame įgyvendinimo plane ir pranešime dėl tvaraus vystymosi.

20 ES delegacija yra atsakinga už FRIT vystymo projektų Turkijoje įgyvendinimą, o ECHO GD vietos biuras yra atsakingas už FRIT humanitarinių projektų įgyvendinimą. Jie abu šiuo tikslu veiksmus derina su kitais paramos teikėjais. Rengiami nuolatiniai koordinavimo posėdžiai su ES valstybių narių ambasadomis ir vystymosi agentūromis. Be to, Turkijoje rengiami sektorių grupių posėdžiai dėl kiekvienos intervencijos srities.

Komisija palaipsniui siekia perduoti projektus Turkijos institucijoms

21 Tai, kad pereinant nuo pirmosios dalies prie antrosios buvo pereita nuo humanitarinės pagalbos prie paramos vystymuisi, atsispindėjo papildomose investicijose į savivaldybių infrastruktūrą, socialinį bei ekonominį vystymąsi ir sanglaudos veiklą. Be to, FRIT projektai pagal antrąją dalį buvo suplanuoti ir įgyvendinti siekiant ilguoju laikotarpiu remti Turkijos institucijų humanitarinę ir vystymo veiklą, daugiausia dėmesio skiriant tvariai pabėgėlių integracijai.

22 Komisija parengė pranešimą dėl tvaraus perėjimo (2019 m. gegužės mėn.), kuriame teisingai nustatyta, kad, norint atsižvelgti į būsimus poreikius, reikės papildomų investicijų iš Turkijos nacionalinio biudžeto ir iš kitų paramos teikėjų. Tačiau Turkijos delegacija iniciatyviniame komitete nesutiko, kad būtų vartojamas terminas „tvarus perėjimas“, teigdama, kad daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama teisingam naštos pasidalijimui su ES.

23 2019 m. kovo mėn. Asociacijos tarybos posėdyje Turkija paprašė papildomos ES finansinės paramos, kai pasibaigs antroji dalis. 2020 m. pradžioje Komisija sutiko skirti papildomą 535 milijonų eurų humanitarinio finansavimo dalį, kuria pratęstas Neatidėliotinos minimalios socialinės apsaugos sistemos (ESSN) FRIT pavyzdinis projektas. Be to, atsižvelgdama į 2021 m. birželio mėn. Europos Vadovų Tarybos išvadas, 2021–2023 m. pabėgėliams Turkijoje ES skyrė 3 milijardus eurų. Šiuo papildomu finansavimu užtikrinamas pagrindinių FRIT intervencijų tęstinumas.

24 Be to, nepaisant Turkijos nenoro, NEAR GD dėjo daugiau pastangų, kad įpareigotų Turkijos institucijas toliau remti pabėgėlius pasibaigus FRIT. Sąlyginio pinigų pervedimo švietimui (CCTE) programa ir ESSN humanitariniai projektai buvo perkelti iš ECHO GD į NEAR GD atitinkamai 2022 m. ir 2023 m. liepos mėn. Tapę vystymo projektais, šie projektai gali būti palaipsniui perduoti Turkijos institucijoms ir integruoti į jų nacionalines sistemas. Be to, Komisija nustatė griežtesnius pagalbos gryniaisiais pinigais gavėjų tinkamumo kriterijus, kad pirmenybė būtų teikiama tiems, kuriems jos labiausiai reikia.

Komisija ženkliai pagerino pagalbos gryniaisiais pinigais projektų efektyvumą

25 Komisija pagerino pagalbos gryniaisiais pinigais projektų efektyvumą, sumažindama visų projekto išlaidų, kurias galima laikyti netiesioginėmis išlaidomis, procentinę dalį (ne daugiau kaip 7 %), nutraukdama grynujų pinigų pervedimo mokesčio mokėjimą vietos įgyvendinančiajam partneriui ir suderindama išankstinio finansavimo mokėjimus su projektų poreikiais. Dėl šių pastangų padidėjo projektų efektyvumas ir pavyko sutaupyti apie 65 milijonus eurų (žr. [4 diagramą](#)).

4 diagrama. Su pagalbos grynaisiais pinigais projektais susijusios netiesioginės išlaidos ir sutaupymai

	ESSN 1	ESSN 2	ESSN 3	C-ESSN	
	Humanitarinė pagalba	Humanitarinė pagalba	Humanitarinė pagalba	Parama vystymuisi	
Igyvendinantis partneris	Pasaulio maisto programa	Pasaulio maisto programa	Tarptautinė Raudonojo Kryžiaus ir Raudonojo Pusmėnulio draugijų federacija	Šeimos, darbo ir socialinių paslaugų ministerija	
Igyvendinimo išlaidos	329 393 590	940 219 285	1 179 844 231	231 919 727	
Teorinės netiesioginės išlaidos (7 % – ESSN 1 ir 6,5 % – ESSN 2 ir ESSN 3 bei C-ESSN)	23 057 551	61 114 253	76 689 875	15 074 782	
Netiesioginių išlaidų norma (faktinė)	7,00 %	6,50 %	3,85 %	2,64 %	
Faktinės netiesioginės išlaidos	23 057 551	61 114 253	45 405 769	6 122 681	135 700 254
Sutaupytos netiesioginės išlaidos (teorinės – faktinės)	-	-	31 284 106	8 952 101	40 236 207
Sutaupyti pinigų pervedimo mokesčiai	2 666 827	8 884 958	11 135 892	1 966 971	24 654 648
Iš viso sutaupyta lėšų	2 666 827	8 884 958	42 419 998	10 919 072	64 890 855

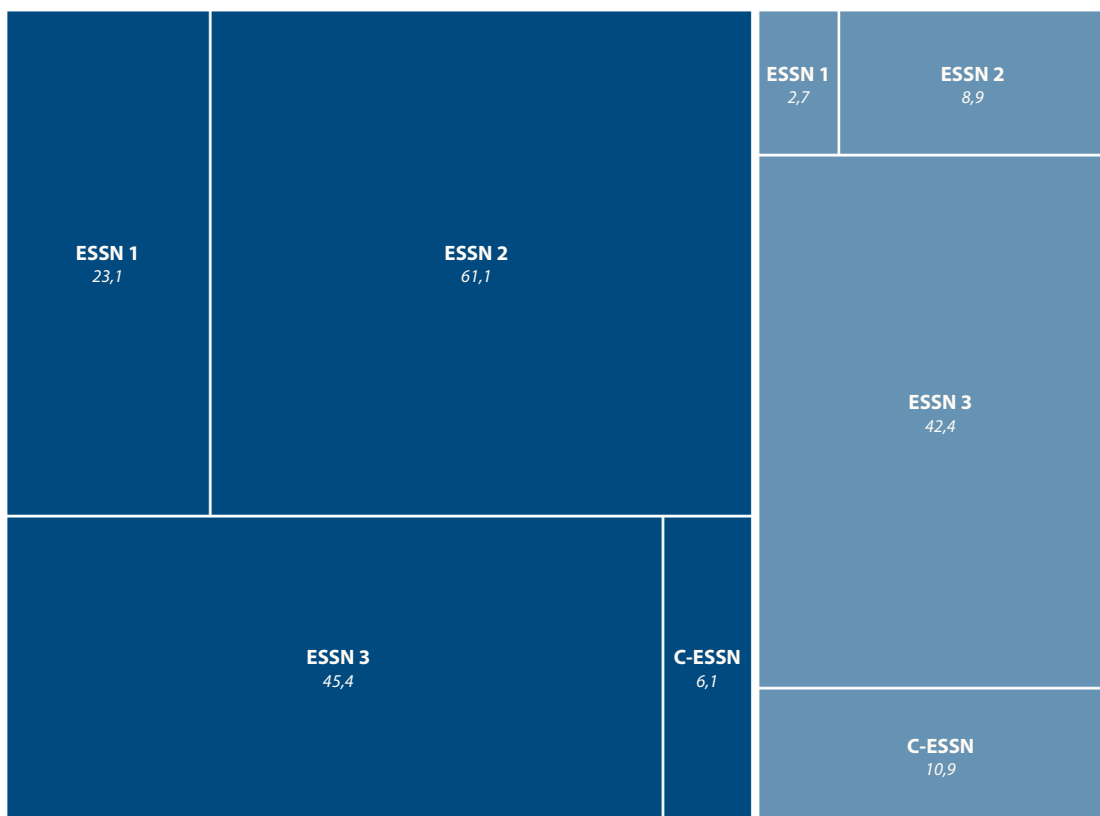
Paaiškinimai:

Faktinės išlaidos (eurais)
Biudžete numatytos išlaidos (eurais)

(mln. EUR)

Faktiškai patirtos netiesioginės išlaidos
135,7 mln. EUR

Sutaupytos lėšos
64,9 mln. EUR

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Komisijos duomenimis.

26 Atsižvelgiant į bendrą projektų vertę, absoliučiais skaičiais netiesioginės išlaidos išliko didelės. Nepaisant to, pripažįstame Komisijos pastangas, kurios davė konkrečių su sutaupymais susijusių rezultatų (žr. **1 langelį** ir **61** dalį).

1 langelis

Netiesioginių išlaidų ribos sumažinimas pagal antrąją dalį

Pagal ES ir JT finansinio ir administracinio pagrindų susitarimo nuostatas, netiesioginės išlaidos turi sudaryti ne daugiau kaip 7 %. Siekdama padidinti savo pagalbos efektyvumą, 2018 m. gruodžio mėn. Komisija paskelbė kvietimus teikti pasiūlymus, nustatydamą 4 % netiesioginių išlaidų ribą.

Atsižvelgdamos į tai, kelios JT agentūros neteikė paraiškų dėl vystymo projektų pagal antrąją FRIT dalį arba nusprendė taikyti 7 % netiesioginių išlaidų ribą, o tai reiškia, kad jų paraiškos buvo laikomos netinkamomis.

Tačiau 4 % riba buvo taikoma skaidriai ir vienodai visiems potencialiems partneriams. Taigi Komisija galėjo sudaryti sutartis dėl visų FRIT projektų (pagal antrąją dalį) su įvairiais įgyvendinančiais partneriais taikydama šią žemesnę ribą.

Komisija bandė pagerinti (tarptautinių) NVO veiklos aplinką, tačiau rezultatai yra riboti

27 Remiantis Komisijos parengta [šalies](#) ataskaita dėl Turkijos⁵, (tarptautinių) NVO veiklos aplinka nuo 2018 m. pablogėjo. [2020 m. įstatyme](#)⁶ nustatytus kovos su masinio naikinimo ginklų platinimo finansavimu reikalavimus Turkijos institucijos ne kartą naudojo prieš nepriklausomas žmogaus teisių organizacijas. Be to, 2021 m. spalio mėn. Vidaus reikalų ministerija paskelbė aplinkraštį, kuriuo keičiamas [asociacijų įstatymas](#). Todėl buvo atliktas daugelio žmogaus teisių NVO auditas, įskaitant tas, kurios gauna tarptautines lėšas. Ataskaitoje išreiškiama nuomonė, kad dabartinis asociacijų įstatymas yra žingsnis atgal, palyginti su pradiniu 2004 m. įstatymu, ir jame Vidaus reikalų ministerijai suteikiama daug galimybių veikti NVO atžvilgiu.

28 NVO veikimo klausimas keletą kartų buvo nagrinėjamas iniciatyvinio komiteto, Tarybos posėdžiuose ir aukšto lygio politinių dialogų metu bei Komisijos vizitų į Turkiją metu. Tačiau tai nedavė teigiamų rezultatų.

⁵ Europos Komisija, SWD(2023) 696, 2023 m. ataskaita dėl Turkijos, p. 39.

⁶ 4, 9 ir 13 straipsniai.

Komisija patobulino stebėsenos sistemą

29 Mums atliekant audito darbą patikinimo pareiškimui parengti, Šeimos ir socialinių paslaugų ministerija mums suteikė prieigą prie duomenų apie pagalbos grynaisiais pinigais projektų paramos gavėjus. Tačiau įgyvendinantiems partneriams toliau taikomi prieigos apribojimai, o tai riboja jų galimybes vykdyti stebėseną.

30 2020 m. liepos mėn. pradėjo veikti peržiūrėta rezultatų sistema, kurią Komisija parengė konsultuodamasi su įgyvendinančiais partneriais, įskaitant Turkijos institucijas. Mūsų atlikta sistemos peržiūra ir du kartus per metus teikiamos ataskaitos patvirtina, kad nuo 2018 m. padėtis pagerėjo. Ataskaitų teikimo sistemoje stebima pažanga, padaryta siekiant 43 siektinų reikšmių septyniose FRIT prioritetinėse srityse, iš viso naudojant 123 rodiklius.

31 Rezultatų sistema yra valdoma pagal projektą „Parama pagal Pabėgėlių Turkijoje rėmimo priemonę finansuojamų veiksmų stebėsenai“ (SUMAF). Pagal SUMAF renkami ir teikiami duomenys apie FRIT veiksmingumą, įskaitant tarpines ir siektinas reikšmes. Šie duomenys gaunami iš su projektu susijusių suinteresuotųjų subjektų – ECHO GD, NEAR GD, ES delegacijos ir įgyvendinančiųjų partnerių.

32 Pagal SUMAF parengtos FRIT pažangos ir su tarpinėmis ir siektinomis reikšmėmis susijusių rezultatų ataskaitų teikimo priemonės. Pirmą, Duomenų valdymo sistema padeda SUMAF valdyti ir teikti duomenis apie FRIT rezultatų sistemą, planuoti bei vykdyti FRIT veiksmų stebėsenos misijas ir stebėti, kaip įgyvendinamos su šiomis misijomis susijusios rekomendacijos. Antra, Duomenų rinkimo ir valdymo sistemoje stebima ketvirčio ataskaitų teikimo proceso būklė ir rengiamos rodiklių pažangos ataskaitos. Be to, yra duomenų tikrinimo priemonė, kurią naudojant automatiškai tikrinamas iš įgyvendinančiųjų partnerių gautų duomenų išsamumas ir aktualumas prieš pateikiant ataskaitas.

33 Auditavome SUMAF informacinę sistemą, siekdami gauti patikinimą dėl per SUMAF pateiktos informacijos patikimumo ir išsamumo. Visų pirma įvertinome sistemos bendrąsias kontrolės priemones ir sistemoje esančių duomenų vientisumą, prieinamumą ir konfidencialumą. Darome išvadą, kad daugumoje tikrintų sričių SUMAF turi tinkamas kontrolės priemones. Tačiau yra trūkumų, susijusių su naudotojų prieigos valdymu, informacijos saugumu ir programų kontrolės priemonėmis, dėl kurių kyla duomenų klastojimo, duomenų nutekėjimo, neteisėtos prieigos prie sistemos, piktavališko duomenų pakeitimo ir sistemos neprieinamumo rizika. Nustatyti trūkumai ir priemonės, kurių Komisija jau ėmėsi jiems pašalinti, apibendrinti [VI priede](#).

Į imtį įtrauktais projektais atsižvelgta į paramos gavėjų poreikius, tačiau projektų įgyvendinimas vėlavo ir nebuvo sistemingai vertinamos jų išlaidos

34 Vertinome, ar Komisija laiku įgyvendino FRIT projektus, ar juos įgyvendinant buvo atsižvelgta į paramos gavėjų poreikius ir ar projektų išlaidos buvo pagrįstos (t. y. atitiko rinkos sąlygas arba buvo palyginamos su panašiais ar ankstesniais projektais). Toliau pateiktose dalyse nagrinėjame, ar:

- a) programuodama paramą, Komisija atsižvelgė į paramos gavėjų poreikius ir atitinkamai nustatė projektų prioritetus;
- b) projektai buvo patvirtinti laiku;
- c) projektai buvo įgyvendinti, kaip planuota;
- d) Komisija sistemingai vertino projektų ir administracinių išlaidų pagrįstumą, įskaitant, kai įmanoma, išlaidų palyginimą su panašiais ar ankstesniais projektais.

Projektai buvo patvirtinti laiku ir buvo atsižvelgta į paramos gavėjų poreikius

Programavimas ir projektų tvirtinimas

35 Turkijos pietuose ir pietryčiuose esančiose provincijose buvo didelis pabėgėlių iš Sirijos antplūdis (žr. [I priedą](#)). Tai sukėlė didelį spaudimą esamai sveikatos priežiūros, švietimo ir savivaldybių infrastruktūrai, todėl visiems gyventojams – tiek priimančiosioms bendruomenėms, tiek pabėgėliams – trūko sveikatos priežiūros darbuotojų, medicininės įrangos, ligoninių lovų, mokyklų ir mokytojų. Dėl didelio pabėgėlių antplūdžio reikėjo greitų ir didelių investicijų, kad būtų išvengta įtampos sveikatos ir švietimo sistemose bei darbo rinkoje. Šį poreikį buvo bandoma patenkinti įgyvendinant FRIT finansuojamus projektus.

36 Komisija savo FRIT paramos programavimą grindė 2016 ir 2018 m. poreikių vertinimais. Ji apsvarstė kiekvienam prioritetiniam sektoriui nustatytus tikslus ir taikė aiškią metodiką su objektyviais ir skaidriais kriterijais.

37 Iniciatyvinis komitetas patvirtino visus nagrinėtus projektus, kaip planuota. Jie visi atitiko 2016 ir 2018 m. poreikių vertinimuose nustatytus prioritetus. Visi projektai finansuojami pagal PNPP ir sudaro dalį PNPP specialiųjų priemonių. Projektų pradžios datos ir iš pradžių numatytos pabaigos datos buvo skirtos užtikrinti, kad paramos gavėjų poreikiai būtų patenkinti laiku.

Poreikiai buvo tenkinami kiekviename prioritetiniame sektoriuje

38 Visi į imtį įtraukti projektai buvo atrinkti siekiant patenkinti paramos gavėjų poreikius įvairiuose sektoriuose. Tačiau, atsižvelgiant į pabėgėlių problemų mastą, įgyvendinant projektus nebuvo galima patenkinti visų paramos gavėjų poreikių.

Švietimas

39 Projekto PICTES atveju remtinios mokyklos buvo atrinktos remiantis Turkijos nacionalinio švietimo ministerijos atliktu poreikių vertinimu. Tačiau atrinktų mokyklų sąrašas nebuvo pateiktas Komisijai, todėl negalėjome nustatyti, ar buvo tinkamai patenkinti pabėgėlių poreikiai. Be to, mokyklos buvo atrinktos projekto pradžioje, o tai reiškia, kad įgyvendinant projektą nebuvo atsižvelgta į bet kokią antrinę pabėgėlių judėjimą. Šie klausimai buvo išspręsti vėlesnės kartos PIKTES projektuose.

40 Be to, projektas nėra pakankamai didelis, kad būtų patenkinti visų paramos gavėjų poreikiai. Turkijoje trūksta mokytojų ir mokyklų, kad į Turkijos švietimo sistemą būtų galima integruoti 1 milijoną pabėgėlių vaikų. Remiantis iš Pasaulio banko gautais duomenimis, nuo 2023 m. sausio mėn. tik 65 % Sirijos moksleivių, kuriems reikia formaliojo švietimo, lankė mokyklą.

Sveikata

41 Migrantų sveikatos centrai, finansuojami pagal projektą „Parama migrantų sveikatos priežiūros paslaugoms Turkijoje“ (SIHHAT I), buvo atrinkti remiantis Turkijos sveikatos ministerijos atliktu poreikių vertinimu. Šiame vertinime nurodyta, kad 4 000 pabėgėlių reikia vieno migrantų sveikatos skyriaus (MHU). Tai tas pats standartas, kuris taikomas Turkijos šeimos sveikatos priežiūros centrams.

42 Remiantis ministerijos surinktais duomenimis, Turkijos piliečiai linkę vykti tiesiai į ligonines, todėl į sveikatos priežiūros centrus kreipiasi maždaug perpus rečiau nei siriai. O siriai pirmiausia linkę vykti į sveikatos priežiūros centrus, nes ligoninėse jie susiduria su kalbos barjeru. Todėl faktiškai sveikatos priežiūros centrų labiau reikia sirams nei priimančiosioms bendruomenėms. Tačiau vyriausybė nusprendė taikyti tą patį standartą, o ne diferencijuoti Sirijos ir Turkijos pilietybę turinčius asmenis.

43 Įgyvendinant projektą SIHHAT, Sirijos gyventojų poreikiai ne visada buvo visapusiškai patenkinti dėl nuolatinio šių gyventojų skaičiaus didėjimo provincijose. Remdamiesi 2017–2022 m. konsultacijų duomenimis, nustatėme, kad 2017 m. faktiniai pajėgumai buvo pakankami, išskyrus Kiliso provinciją. Tačiau 2018 ir 2019 m. pajėgumai buvo nepakankami įvairiose provincijose. 2020 ir 2021 m. MHU skaičius buvo pakankamas, daugiausia dėl to, kad, atsižvelgiant į COVID-19 apribojimus, buvo teikta nedaug konsultacijų. Nuo 2022 m. faktiniai pajėgumai vėl tapo nepakankami 25 iš 30 tikslinių provincijų.

44 Vertindami projektą „Sveikatos infrastruktūros visiems stiprinimas“ (SHIFA) nustatėme, kad finansavimas teikiamas ir priimančiųjų bendruomenių šeimos sveikatos centrams. Didžioji dauguma (išplėstinių) migrantų sveikatos centrų, kurie turi būti pastatyti, turi erdvę, kuria gali naudotis tik priimančiosios bendruomenės. Ministerija siekia, kad jie būtų ir priimančiųjų bendruomenių, ir pabėgėlių šeimos sveikatos centrai, tačiau turėtų fiziškai atskirtas patalpas. Sveikatos priežiūros centrų dalių, kurios skirtos tik turkams, statybos išlaidos siekia 26 milijonus eurų (29 % projekto biudžeto).

Socialinė ir ekonominė parama

45 Socialinės ir ekonominės paramos projektų atveju paramos gavėjų skaičius buvo grindžiamas turimais biudžetais, pagal kuriuos buvo galima remti tik ribotą galimų paramos gavėjų skaičių. 6 projekto atveju (projektų numeriai pateikti *III priede*) daugiau kaip 20 % remiamų studentų mokėsi pagal bakalauro studijų programą tose srityse, kurios neatitiko įgyvendinančiojo partnerio užsakytos darbo rinkos analizės, todėl yra mažesnė tikimybė, kad vėliau jie bus įdarbinti. Be to, 7 projekto mastas neatitiko paramos gavėjų poreikių, nes su projektu susijusi veikla pradėta prieš užbaigiant darbo rinkos analizę.

46 Projekto „Parama perėjimui į darbo rinką“ biudžete nebuvo pateiktas išsamus išlaidų ir veiklos sričių suskirstymas. Todėl Komisija turėjo ribotas galimybes įvertinti, koku mastu projektas buvo orientuotas į pabėgėlių poreikius ir ar pabėgėlių ir paramą gaunančių priimančiųjų bendruomenių narių santykis buvo tinkamas. Be to, Komisija nekėlė klausimo dėl nustatyto žemo tikslo (20 % paramos gavėjų, kurie bus įdarbinti baigus aktyvią darbo rinkos programą) Sirijos gyventojų integracijai į oficialią darbo rinką.

Savivaldybių infrastruktūra

47 Abu savivaldybių infrastruktūros projektai vienas kitą papildo, nes skiriasi jų geografinė aprėptis. Projektai susiję su kanalizacijos vamzdžių įrengimu ir nuotekų valymo įrenginių statyba. Vietovės, kuriose įgyvendinamas 10 projektas, buvo pasirinktos remiantis pažeidžiamumo tyrimais, siekiant nustatyti savivaldybes ir paramos gavėjus, kuriems labiausiai reikia pagalbos. Atlikus tyrimus pateiktos rekomendacijos, kaip pagerinti projekto rengimą ir įgyvendinimą. Todėl projekto pajėgumai atitinka pabėgėlių ir priimančiųjų bendruomenių gyventojų skaičių.

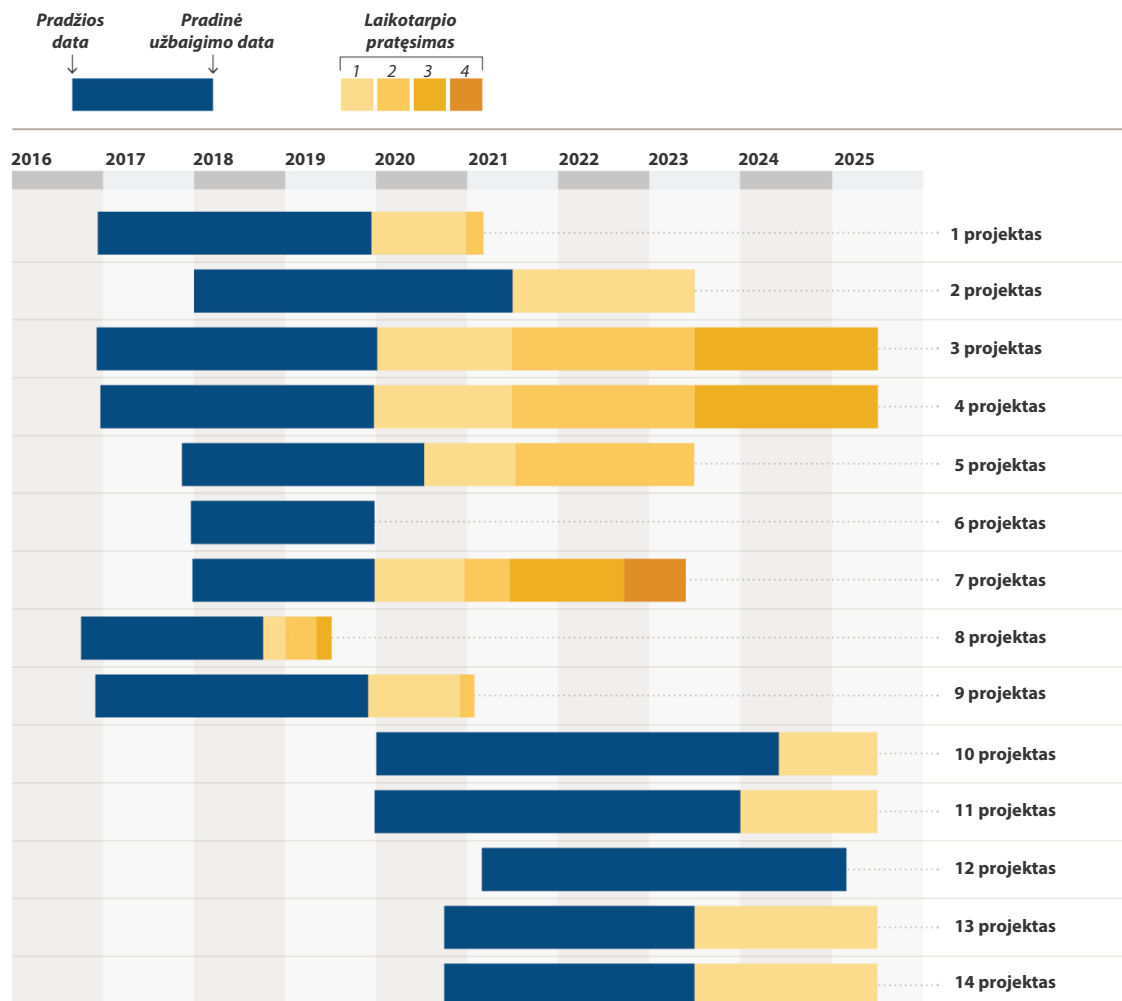
48 Tačiau 13 projekto įgyvendinantysis partneris neatliko jokių savo įgyvendinamų savivaldybės infrastruktūros projektų pažeidžiamumo tyrimų. Pasikonsultavęs su savivaldybėmis, nacionalinis plėtros ir investicijų bankas, priėmė sprendimą dėl investavimo į infrastruktūrą prioritetų, atsižvelgdamas į dėl pabėgėlių antplūdžio padidėjusį gyventojų skaičių.

Projektų įgyvendinimas dėl įvairių priežasčių smarkiai vėlavo

Įgyvendinimas

49 Kaip paaiškinta toliau, visų į mūsų imtį įtrauktų projektų, išskyrus vieną, įgyvendinimas smarkiai vėlavo (žr. **5 diagramą**). Daugelis projektų pagal antrąją dalį (kuri turėjo prasidėti 2018–2019 m.) buvo pradėti įgyvendinti tik 2021 m. Be to, kai kurie pagal pirmąją dalį finansuojami projektai buvo vykdomi ir pasibaigus 2023 m. Dėl 2023 m. vasario mėn. įvykusių žemės drebėjimų kai kurie projektai (daugiausia savivaldybių infrastruktūros projektai) nebus baigti iki 2025 m. vidurio, kaip buvo numatyta iš pradžių. Vėlavimo priežasčių apžvalga pagal kiekvieną projektą pateikta **VII priede**.

5 diagrama. Projektų įgyvendinimo vėlavimai

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Komisijos duomenimis.

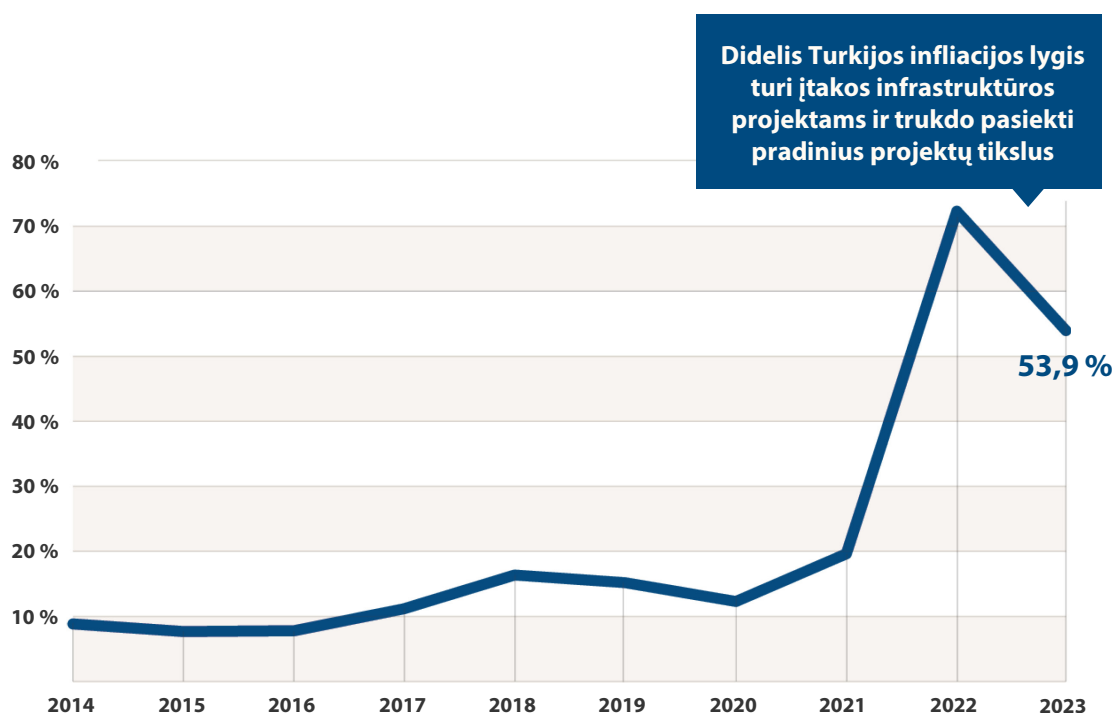
50 Kalbant apie infrastruktūros projektus, dažniausios vėlavimo priežastys buvo koncepcijos pakeitimai (dėl naujo 2018 m. Turkijos žemės drebėjimų reglamento), 2018 m. Turkijos liros devalvacija euro atžvilgiu (tai reiškė, kad projektų biudžetai tapo didesni, todėl imtasi didesnių projektų, kuriems įgyvendinti prireikė daugiau laiko), struktūrinės problemos kasinėjimų metu, COVID-19 pandemija ir vykdomos naujos konkursų procedūros. 2 ir 5 projektų atveju, kai buvo statomos ligoninės Chatajuje ir Kilise, šio vėlavimo būtų buvę galima iš dalies išvengti, jei įgyvendinantysis partneris būtų atlikęs išsamesnę pradinės koncepcijos peržiūrą (pavyzdžiui, geologinį tyrimą).

51 Socialinės ir ekonominės paramos projektų (6, 7, 11 ir 14 projektų) atveju vėlavimai daugiausia susiję su įdarbinimo problemomis pradiniame etape, COVID-19 pandemija, nepakankamu Turkijos vyriausybės pritarimu ir ekonomikos krize.

Biudžeto vykdymas

52 Atsižvelgiant į didelę infliaciją Turkijoje (žr. **6 diagramą**), kai kuriems infrastruktūros projektams šiuo metu trūksta biudžeto, reikalingo jų tikslams pasiekti. Tai yra du savivaldybių infrastruktūros projektai – projektas SHIFA ir mokyklų statybų projektai. Dar neaišku, ar bus sumažinta šių projektų apimtis, ar papildomą finansavimą bus galima gauti iš likusių FRIT lėšų ar padidinus įgyvendinančiųjų partnerių paskolų komponentą.

6 diagrama. Infliacija Turkijoje 2014–2023 m.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Turkijos statistikos instituto duomenimis.

Taisomieji veiksmai

53 Kai atsirado vėlavimų, Komisija išnagrinėjo jų priežastis ir ėmėsi būtinų taisomųjų veiksmų. Keliais atvejais vėlavimai buvo susiję su problemomis, kurių nebuvo galima išspręsti per trumpą laiką: nauju žemės drebėjimų reglamentu, Turkijos liros devalvacija, COVID-19 ir ekonomikos krize. Be to, 2023 m. žemės drebėjimų nebuvo galima numatyti. Tačiau kai kurių projektų (6 ir 12 projektų) atveju Komisija galėjo įsikišti laiku ir veiksmingiau.

Komisija neatliko sistemingo projektų išlaidų pagrįstumo vertinimo įgyvendinančiųjų partnerių atranka

54 Komisija projektų įgyvendinimui taiko du valdymo būdus:

- a) netiesioginio valdymo, kai projektus įgyvendina JT agentūros, NVO ir pilietinės visuomenės organizacijos;
- b) tiesioginio valdymo, kai projektus įgyvendina Turkijos vyriausybė.

55 Projektų, įgyvendinamų taikant netiesioginį valdymą, atveju Komisija paskelbė kvietimus teikti pasiūlymus ir įvertino pareiškėjų administracinius, techninius ir finansinius pajėgumus. Kaip į dar vieną tinkamumo kriterijų Komisija taip pat atsižvelgė į projektų paraiškose nurodytą netiesioginių išlaidų procentinę dalį. Įgyvendinant antrąją FRIT dalį buvo dedamos didelės pastangos sumažinti netiesiogines išlaidas (žr. 25 ir 26 dalis). Tai suteikė galimybę daugiau lėšų tiesiogiai skirti galutiniams paramos gavėjams.

56 Projektų PICTES ir SIHHAT atveju vieninteliai galimi įgyvendinantieji partneriai buvo Turkijos ministerijos. Nustatėme, kad ministerijos turėjo pakankamai veiklos ir finansinių pajėgumų, kad galėtų įgyvendinti tikrintus projektus. Komisijos nuomone, perdavus daugiau užduočių Turkijos vyriausybei, būtų galima padidinti išlaidų efektyvumą. Tačiau dabartinėmis politinėmis aplinkybėmis tai neįmanoma (žr. 24 dalį).

57 Nustatėme, kad visi įgyvendinantieji partneriai turėjo būtinus administracinius, veiklos ir finansinius pajėgumus, kad galėtų įgyvendinti tikrintus projektus. Tačiau 4 projekto, susijusio su švietimo infrastruktūra, atveju įgyvendinančiojo partnerio viešųjų pirkimų procedūros nebuvo įvertintos pagal ramsčius iki administracinio susitarimo pasirašymo ar net paties konkurso pradžios.

Projektų išlaidų vertinimas

58 Infrastruktūros projektų (mokyklų, savivaldybių infrastruktūros ir ligoninių) atveju ES delegacija atliko išsamią įgyvendinančiojo partnerio pasiūlyto biudžeto patikrą, remdamasi Turkijos oficialiajame leidinyje paskelbtomis referencinėmis kainomis už kvadratinį metrą.

59 Tačiau Komisija sistemिंगai nevertino projekto išlaidų (pradinio biudžeto ir priedų) pagrįstumo kituose prioritetiniuose sektoriuose. Kelių projektų (1, 6, 8, 9 ir 14 projektu) atveju nėra patvirtinamųjų dokumentų, kad Komisija ar ES delegacija būtų išsamiai išanalizavusios projektų biudžetą (pavyzdžiui, kad įgyvendinančiųjų partnerių būtų prašiusios pateikti patvirtinamuosius dokumentus išlaidoms pagrįsti). Be to, ES delegacija išsamiai neanalizavo veiklos išlaidų. Ji rėmėsi vien įgyvendinančiųjų partnerių pateiktais paaiškinimais (6, 7, 8 ir 11 projektai). Be to, Komisija nepalygino skirtingų projektų panašių išlaidų ir neapskaičiavo išlaidų pagal kiekvieną paramos gavėją. Dėl to kyla rizika projektų efektyvumui.

60 Komisija taip pat neatliko patikrų, kad patikrintų faktinį išlaidų pagrįstumą projekto įgyvendinimo metu. Daugumos projektų, išskyrus du, atveju išlaidų patikrinimams atlikti buvo pasamdyta išorės audito įmonė. Tačiau ES delegacijos projektų vadovai sistemिंगai neprašė pateikti tikrinimo ataskaitų arba jų netikrino.

Administracinių išlaidų vertinimas

61 Nėra įrodymų, kad Komisija būtų įvertinusi administracinių išlaidų pagrįstumą. Nors pagal antrąją dalį ji sumažino netiesioginių išlaidų ribą nuo 7 % iki 4 % visų projekto išlaidų (žr. 1 langelį), ji vis dar neturi atrankos kriterijų, pagal kuriuos galėtų įvertinti, ar tai yra tinkama riba kiekvienam atskiram projektui. Netiesioginės išlaidos sumažėjo pagal FRIT antrąją dalį ir apskritai atrodo pagrįstos, atsižvelgiant į įgyvendinančiųjų partnerių vykdomą veiklą.

62 Nepaisant to, kad netiesioginės išlaidos sudarė beveik 7 %, iš PICTES biudžeto taip pat buvo finansuojamos kitos išlaidos, kurias išlaidų patikrą atlikęs išorės auditorius laikė netinkamomis finansuoti. Tokios išlaidos apėmė viršvalandžius, dienpinigius ir transporto išmokas ministerijos darbuotojams, kurios sudarė 1,7 milijono eurų. Tačiau Komisija šias išlaidas galėjo susigrąžinti.

63 Be to, PICTES finansavimas buvo užtikrintas naudojant PIKTES II ir PIKTES+. Tačiau, užuot pratęsus kelių mokytojų darbo sutartis, jos buvo nutrauktos, ir mokytojams išmokėtos išeitinės išmokos. Kai tik buvo pradėti įgyvendinti PIKTES II ir PIKTES+, tie patys mokytojai iš karto sudarė neva naujas sutartis, apimančias tą pačią veiklą. Tarp įvairių PICTES projektų nebuvo jokios pertraukos. Šios išeitinės išmokos sudarė 8,4 milijono eurų (perėjimui nuo PICTES prie PIKTES II) ir 11,2 milijono eurų (perėjimui nuo PIKTES II prie PIKTES+). Ši praktika draudžiama pagal Turkijos darbo teisę. Remdamasi mūsų nustatytais faktais, Komisija iš ministerijos sumas bandė susigrąžinti. 2023 m. rugpjūčio mėn. Komisija nusiuntė raštą, kuriame paprašė ministerijos grąžinti 8,4 milijono eurų, tačiau ministerija ši prašymą atmetė. Kol kas neaišku, kaip (ar) Komisija susigrąžins 19,6 milijono eurų sumą, išmokėtą kaip neteisėtas išeitines išmokas.

Planuoti išdirbiai iki šiol buvo pasiekti, tačiau nepakankamai atsižvelgiama į jų poveikį ir tvarumą

64 Vertinome, ar buvo pasiekti planuoti išdirbiai ir išdavos ir ar Komisija užtikrino jų tvarumą. Be to, tikrinome, kaip Komisija valdė FRIT projektus po 2023 m. vasario mėn. įvykusių žemės drebėjimų, ir vertinome veiksmus, kurių imtasi siekiant sušvelninti žemės drebėjimo poveikį projektams. Tolesnėse dalyse nagrinėjame, ar:

- a) įgyvendinus į imtį įtrauktus projektus, buvo pasiekti (arba tikėtina, kad bus pasiekti) numatyti rezultatai (išdirbiai ir išdavos);
- b) stebėsenos sistemoje surinkta patikima kiekybinė ir kokybinė informacija;
- c) Komisija veiksmingai įsikišo įvykus 2023 m. žemės drebėjimams;
- d) Komisija užtikrino projektų tvarumą.

Nors projektų išdirbiai buvo pasiekti, poveikiui buvo skiriama mažai dėmesio

Rezultatai

65 *VIII priede* pateikiamas mūsų atliktas projektų vertinimas, atsižvelgiant į patenkintus poreikius, projektų įgyvendinimo laiką, ekonominį efektyvumą, stebėseną, rezultatus ir tvarumą. Apskritai planuoti išdirbiai buvo pasiekti, tačiau projektų poveikis nebuvo pakankamai įvertintas. Kai įmanoma, Komisija ir įgyvendinantieji partneriai ėmėsi taisomųjų veiksmų, kad kuo labiau sumažintų vėlavimus. Apskritai yra priežastinis ryšys tarp projekto veiklos ir pasiektų rezultatų.

Švietimas

66 Švietimo sektoriuje pasiekta dauguma išdirbių: surenkamosios ir tradicinės statybos mokyklos buvo pastatytos ir iš dalies veikia. Užbaigtos mokyklos (3 ir 4 projektai) buvo integruotos į Turkijos nacionalinę švietimo sistemą. Pagal PICTES projektą mokiniams buvo suteikta mokyklinė įranga ir medžiaga ir rasta pakankamai mokytojų, kurie užtikrintų kokybišką švietimą sirams ir priimančiosioms bendruomenėms. Laikinojo mokymo centrai buvo uždaryti, o vaikai perkelti į Turkijos valstybines mokyklas.

67 Savo audito vizito metu aplookėme septynias PICTES mokyklas (**1 nuotrauka**) ir nustatėme, kad visose mokyklose buvo reikiamas skaičius sirų, kad būtų galima gauti PICTES finansavimą. Tačiau dėl tam tikros veiklos atsirado įtampa tarp mokinių, pavyzdžiui, dėl to, kad raštinės reikmenys ir nemokamas transportas iš pradžių buvo tiekiami tik moksleiviams sirams. Taigi dvi mokyklos ėmėsi iniciatyvos pradėti socialinės sanglaudos veiklą (pavyzdžiui, surengti mokslo mugę ir meno parodą). Kalbant apie neigiamus dalykus, penkiose mokyklose šiam tikslui įsigyti stalo žaidimai ir sporto įranga beveik nebuvo naudojami arba buvo tebetaikomi originalioje pakuotėje (**2 nuotrauka**).

1 nuotrauka. PICTES mokyklos Adanoje (kairėje) ir Izmyre (dešinėje)

Šaltinis: Audito Rūmai.

2 nuotrauka. PICTES mokykla – stalo teniso įranga, kuri vis dar laikoma originalioje pakuotėje

Šaltinis: Audito Rūmai.

68 Apsilankėme devyniose mokyklose, kurios buvo naujai pastatytos pagal FRIT finansuojamus mokyklų projektus (septynios iš jų jau veikė), ir nustatėme aukštą mokytojų ir mokinių pasitenkinimo lygį. Trys mokyklos nebuvo gerai prižiūrimos, nepaisant to, kad jos buvo atidarytos tik 2019 ar 2020 m. Visose mokyklose buvo įrengtos naujos šildymo sistemos, centrinės vėdinimo ir oro kondicionavimo sistemos, garso ir saugumo sistemos. Tačiau techninė įranga tinkamai neveikė nė vienoje mokykloje, kadangi trūko žinių turinčių techninių darbuotojų. Dažnai nebuvo naudojami ir atliekų rūšiavimo įrenginiai (**3 nuotrauka**), nes savivaldybė atliekų nerinko automatiškai.

3 nuotrauka. Kiekvienai naujai pastatytai mokyklai skirtas atliekų rūšiavimo įrenginys

Šaltinis: Audito Rūmai.

69 Negalėjome nustatyti įimtį įtrauktų FRIT projektų švietimo sektoriuje poveikio ar ekonominio naudingumo. Nebuvo duomenų apie FRIT pagal PICTES I finansuojamas mokyklas. Naujaisi duomenys buvo susiję su PIKTES II. Tai reiškia, kad Komisija neturėjo informacijos apie tai, kur lėšos buvo panaudotos geografiškai arba kokių rezultatų pasiekta.

70 Be to, nepaisant mūsų pakartotinių prašymų, Turkijos nacionalinio švietimo ministerija nepateikė duomenų (žr. **15** dalį) apie:

- sirų ir kitų pabėgėlių mokinių skaičių pagal mokyklas, palyginti su priimančiųjų bendruomenių mokinių skaičiumi;
- tokių mokinių perkėlimo į tolesnę klasę rodiklius, palyginti su priimančiųjų bendruomenių rodikliais;
- mokyklos nelankančių vaikų, kurie dėl PICTES paramos buvo iš naujo integruoti į švietimo sistemą, skaičių;
- PICTES paramos padalijimą pagal mokyklų tipus;
- pabėgėlių, baigusią pradinę ar vidurinę mokyklą arba įstojusią į universitetą, skaičių.

71 Todėl negalėjome įvertinti PICTES poveikio remiamų pabėgėlių vaikų integracijai ir sėkmei Turkijos švietimo sistemoje. Taip pat negalėjome įvertinti mokyklų statybų poveikio paramos gavėjams. Tačiau nustatėme, kad iš devynių mokyklų, kuriose lankėmės, (žr. **68** dalį) tik dvi buvo įtrauktos į PICTES. Kad mokykla galėtų gauti PICTES finansavimą, joje turi mokytis ne mažiau kaip 40 pabėgėlių vaikų. Tai reiškia, kad pastatytos naujos mokyklos daugiausia buvo naudingos priimančiosioms bendruomenėms, o ne pabėgėliams, kurie turėtų būti pagrindiniai paramos gavėjai.

Sveikata

72 Abi FRIT lėšomis finansuojamos ligoninės buvo sėkmingai užbaigtos ir atitiko žemės drebėjimų reglamentą. Pagal pacientų duomenis, abi ligoninės dideliu pajėgumu naudojo ir turkai, ir sirai. Nustatėme, kad visa įranga buvo pristatyta, o ministerija skyrė pakankamai darbuotojų. Tarp ligoninių statybos ir padidėjusių fizinių sveikatos priežiūros pajėgumų Chatajuje ir Kilise (**4 nuotrauka**) buvo aiškus priešastinis ryšys.

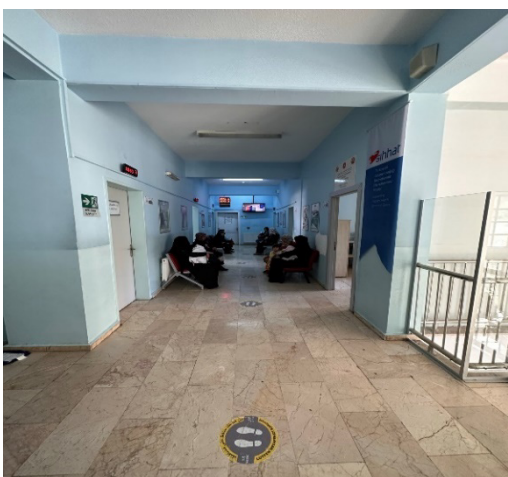
4 nuotrauka. Chatajaus ligoninė (kairėje) ir Kiliso ligoninė (dešinėje)

Šaltinis: Audito Rūmai.

73 Įgyvendinant SIHHAT II iki 2021 m. migrantų sveikatos priežiūros įstaigų (MHU) skaičius buvo pakankamas pabėgėlių poreikiams patenkinti. Nuo 2022 m. pabėgėlių skaičius viršijo MHU pajėgumus. Sveikatos centrai sirams taip pat suteikė galimybių dirbti bendrosios praktikos gydytojais, vidaus medicinos specialistais, ginekologais ir pediatrais. Priešingu atveju, negavę Turkijos pilietybės ir neišlaikę lygiavertiškumo egzamino, jie negali dirbti Turkijos sveikatos priežiūros sistemoje.

5 nuotrauka. Laukiamasis Ankaros migrantų sveikatos centre (kairėje) ir pedagoginės terapijos patalpa Adanos bendruomenės psichikos sveikatos centre (dešinėje)

Šaltinis: Audito Rūmai.

74 Mūsų vizito metu patvirtinta, kad pastatai ir įranga buvo gerai prižiūrimi, kad yra pakankamai darbuotojų ir kad pacientai (turkai ir sirai) patenkinti teikiamomis sveikatos priežiūros paslaugomis (5 ir 6 nuotraukos). Remdamiesi interviu su pacientais, sužinojome, kad teikiant sveikatos priežiūros paslaugas sirai jautėsi vertinami lygiai taip pat kaip turkai.

6 nuotrauka. MRT (Chatajuje) ir kompiuterinis tomografas (Kilise)

Šaltinis: Audito Rūmai.

Socialinė ir ekonominė parama

75 Socialinė ir ekonominė parama yra viena iš mažiausiai išvystytų FRIT prioritetinių sričių. Turkijos vyriausybė neturi pabėgėliams skirtos pereinamojo laikotarpio strategijos. Todėl vyriausybė mažai dėmesio skiria paklausai, t. y. klausimui, ar pabėgėliams yra darbo vietų ir kuriuose sektoriuose. Be to, Komisijos veiksmai, kuriais siekiama patenkinti pabėgėlių socialinius ir ekonominius poreikius, taip pat daugiausia priklauso nuo pasiūlos (pavyzdžiui, organizuojant pabėgėlių mokymo veiklą).

76 Įgyvendinantieji partneriai atliko su dviem projektais susijusių darbo rinkos analizę. Tačiau ji nebuvo naudota (ar buvo naudota netinkamai) kaip indėlis į tikslinių grupių mokymą (žr. 45 dalį). Be to, vieno iš šių projektų trukmė buvo tik 2 metai, o bakalauro studijos trunka 4 metus. Kituose dviejuose projektuose nepakankamai dėmesio skirta pabėgėliams, o viename iš jų buvo sertifikuota daugiau dalyvių iš priimančiųjų bendruomenių nei sirų.

77 Darbo vietų kūrimas reikė su ESSN projektu susijusios pasitraukimo strategijos sukūrimą. Tačiau nebuvo duomenų apie tai, kiek darbo leidimų Turkijos vyriausybė suteikė sirams nuo 2021 m. arba kiek sirų pradėjo savo verslą nuo FRIT finansavimo pradžios.

78 Apskritai dėl to, kad nebuvo vykdoma su buvusiais studentais susijusi stebėseną, pasibaigus projektams nebuvo įmanoma įvertinti, ar jie rado darbą iš karto po projektų įgyvendinimo ar jų metu.

Savivaldybių infrastruktūra

79 Įgyvendinant du savivaldybių infrastruktūros projektus tik neseniai keliose vietose pradėtos statybos (**7 nuotrauka**). Todėl buvo per anksti įvertinti, ar rezultatai buvo pasiekti. Tačiau didėjančios statybinių medžiagų kainos, nepastovūs valiutos kursai ir didelė infliacija Turkijoje (žr. **6 diagramą**) turėjo įtakos ir toliau daro poveikį projektų biudžetams ir konkursų organizavimui. Tikimasi, kad šių projektų apimtis sumažės (nebent bus rastas papildomas finansavimas), o tai taip pat turės įtakos tikslų įgyvendinimui. Be to, numatoma, kad po žemės drebėjimų juos bus vėluojama įgyvendinti dar 1–2 metus.

7 nuotrauka. Nuotekų darbai Osmanijėje (kairėje) ir Urfoje (viduryje ir dešinėje)

Šaltinis: Audito Rūmai.

Stebėseną

80 ES delegacija, įgyvendinantieji partneriai, išorės audito įmonės ir SUMAF grupė surengė vizitus FRIT finansuojamiems projektams stebėti. Projektų rezultatai buvo vertinami atsižvelgiant į siektinas reikšmes, nustatytas planavimo dokumentuose, vadinamuose loginėmis sistemomis, kurie buvo administracinio susitarimo dalis. Tačiau rodikliai daugiausia buvo kiekybiniai, todėl buvo lengviau įvertinti išdirbius, o ne išdavas.

81 Loginės socialinių ir ekonominių projektų sistemos dažnai nepalengvino projektų poveikio vertinimo, nes jose daugiausia dėmesio skirta į kursus užsiregistravusių, o ne juos baigusiu dalyvių skaičiui ar sukurtų darbo vietų skaičiui.

82 Taip pat nustatėme projekto SHIFA loginės sistemos trūkumų, nes pagal rodiklius nebuvo atsižvelgta į tai, kad dalis finansavimo buvo skirta tik priimančiajai populiacijai. Visi rodikliai buvo susiję su pabėgėliais ir nė vienas iš jų nebuvo susijęs su pradiniu projekto tikslu sumažinti migrantų sveikatos centrų nuomos ir einamąsias išlaidas. Be to, 11 projekto loginėje sistemoje išdirbiai (išdavos) nebuvo suderinti su projekto veikla, todėl nebuvo galima vykdyti efektyvios stebėsenos.

83 Be vizitų vietoje, ES delegacija taip pat peržiūrėjo projekto pradines ir pažangos ataskaitas ir įgyvendinančiųjų partnerių paprašė pateikti paaiškinimus. SUMAF surengė išsamius stebėsenos vizitus pas įgyvendinančiuosius partnerius, teikė rekomendacijas ir apskritai jų laikėsi tinkamai. Tačiau vienas įgyvendinantysis partneris paprieštaravo SUMAF vykdomai stebėsenai ir jos rekomendacijas atmetė.

84 Išskyrus du projektus, išorės audito įmonės atliko finansinius patikrinimus, kad įvertintų išlaidų tinkamumą finansuoti. Keturių projektų atveju buvo nustatytos netinkamos finansuoti išlaidos, kurios vėliau buvo susigrąžintos.

Matomumas

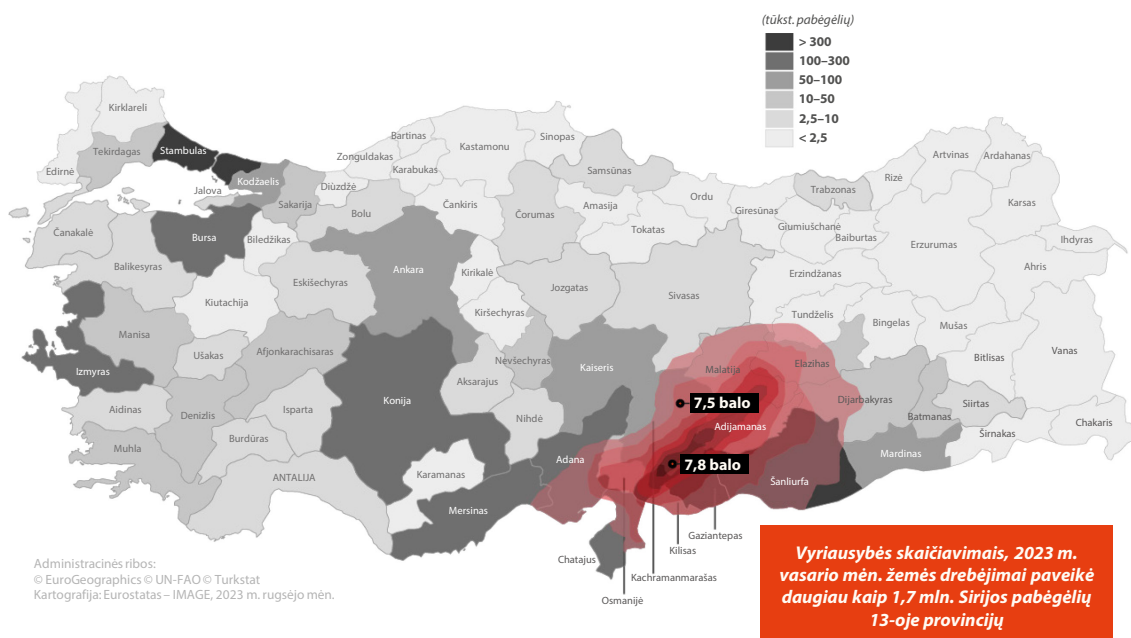
85 Dėl visų tikrintų projektų matomumo gairių buvo susitarta sutartyse. Projektų įgyvendinimo metu kiekvienas įgyvendinantysis partneris ES delegacijai nusiuntė komunikacijos ir matomumo planą. Šiuose planuose nustatytos tikslinės grupės ir su kiekviena šių grupių susijusi komunikacijos veikla, įskaitant interneto svetaines, nuotraukas, vaizdo įrašus, straipsnius spaudoje, reklamines priemones, ženklus ir atidarymo bei uždarymo renginius.

86 Pažangos ataskaitose pateikta išsami pažangos, palyginti su matomumo didinimo planais, apžvalga. Apsilankymo vietoje metu nustatėme, kad apskritai matomumo taisyklių buvo laikomasi.

Komisija reagavo greitai, siekdama sumažinti žemės drebėjimų poveikį FRIT projektams

87 2023 m. vasario mėn. pietiniame Turkijos regione ir šiaurinėje Sirijos dalyje įvyko du pražūtingi žemės drebėjimai (žr. **7 diagramą**), dėl kurių žuvo daug žmonių ir padaryta plataus masto žala. ES delegacija reagavo greitai, kad susidarytų vaizdą apie su FRIT projektais susijusią žalą ir nuostolius – ji įgyvendinančiųjų partnerių paprašė pateikti žemės drebėjimų poveikio vertinimo ataskaitą. Šioje ataskaitoje apžvelgiamas žemės drebėjimų poveikis vykdomai veiklai bei siektini tikslai ir nurodyta, ar reikės padidinti biudžetą ir ar reikės pratęsti projektų įgyvendinimo terminą.

7 diagrama. 2023 m. vasario 6 d. žemės drebėjimų poveikis

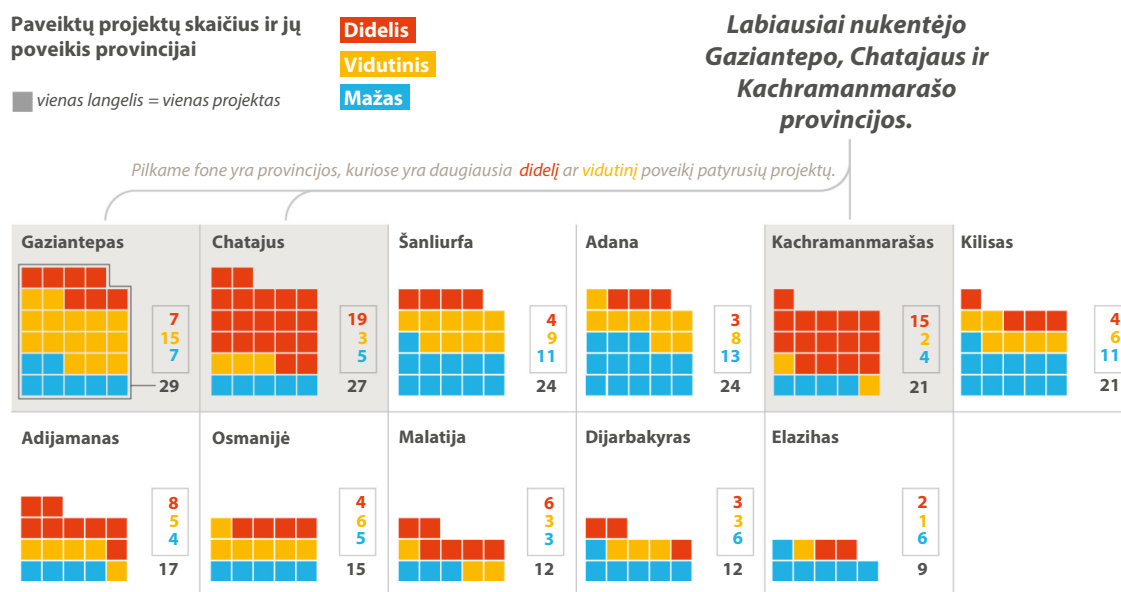
Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis „Financial Times Limited“ duomenimis, 2023 02 09.

88 ES delegacija šias ataskaitas nagrinėjo iki 2023 m. kovo vidurio; paaiškėjo, kad projektams užbaigti, kaip planuota iš pradžių, reikia papildomo 632,4 milijono eurų biudžeto. Tačiau įgyvendinantieji partneriai jau prieš žemės drebėjimus prašė papildomų 554 milijonų eurų, kurie padengtų didelę infliaciją ir padidėjusias statybų kainas. Šie prašymai daugiausia buvo susiję su infrastruktūros projektais. Projektai, kuriems po žemės drebėjimų reikėjo papildomo biudžeto, buvo dvi pagalbos grynaisiais pinigais programos (CTE ir Papildoma neatidėliotinos minimalios socialinės apsaugos sistema (C-ESSN)) ir projektas dėl paramos užimtumui žemės ūkyje.

89 Mūsų audito metu jau buvo sudarytos sutartys dėl visų FRIT lėšų (išskyrus administracines išlaidas). Tačiau dar turėjo būti sudarytos sutartys dėl 350 milijonų eurų iš 3 milijardų eurų papildomų asignavimų (žr. **06** ir **23** dalis). Turkijos vyriausybė pasiūlė skirti šias lėšas septyniems projektams. Tačiau dviejuose iš šių projektų sirams ir priimančiosioms bendruomenėms skiriama po lygiai dėmesio, o FRIT lėšos turėtų būti daugiausia skiriamos pabėgėliams. Galutinį sprendimą dėl lėšų paskyrimo Komisija priėmė 2023 m. pabaigoje.

90 Žemės drebėjimai padarė didelį poveikį numatyta projektų trukmei. Anot įgyvendinančiųjų partnerių, 20 iš 33 vykdomų FRIT projektų terminas turėjo būti pratęstas nuo 1 iki 3 metų. Iš 33 vykdomų projektų žemės drebėjimai turėjo nedidelį poveikį devyniems, vidutinį – 14 ir didelį poveikį – 10. Labiausiai nukentėjo Gaziantepo, Chatajaus ir Kachramanmarašo provincijos (žr. **8 diagramą**).

8 diagrama. Projektai pagal provincijas, kurios nukentėjo nuo žemės drebėjimų

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Komisijos duomenimis.

91 Savivaldybių infrastruktūros projektai buvo atidėti dėl riboto pareigūnų, statybinių medžiagų, personalo ir įrangos prieinamumo. Nuo 2022 m. taip pat padidėjo statybinių medžiagų, energijos ir darbo sąnaudos. Be to, reikėjo pakeisti taikymo sritį ir koncepciją.

92 Švietimo infrastruktūros projektai buvo atidėti dėl ribotos prieigos prie atitinkamų institucijų ir išteklių po žemės drebėjimų. Buvo sustabdytos statybos nuo žemės drebėjimo nukentėjusiuose regionuose ir konkursai naujoms mokykloms statyti. Taip pat padidėjo statybų sąnaudos. Kai kurios Turkijos mokyklos buvo apgadintos arba sugriautos. Tačiau pagal FRIT projektus pastatytos mokyklos buvo suprojektuotos pagal naujausią Turkijos žemės drebėjimų reglamentą, todėl joms struktūrinė žala nepadaryta.

93 Nei Kiliso, nei Chatajaus ligoninės nepatyrė jokių struktūrinių nuostolių. Tai susiję su statybų metu taikytais žemės drebėjimų švelninimo metodais. Ligoninių pajėgumai buvo padidinti, kad būtų patenkinti neatidėliotini medicininiai poreikiai.

94 Du trečdaliai sveikatos centrų, kurie turėjo būti pastatyti arba renovuoti pagal projektą SHIFA, buvo žemės drebėjimų paveiktose provincijose. Atsižvelgiant į žemės drebėjimų sukeltą gyventojų judėjimą, reikėjo peržiūrėti su infrastruktūra ir vietomis susijusius prioritetus.

95 Žemės drebėjimai padarė didelį poveikį PICTES ir SIHHAT projektams. Nuo žemės drebėjimų nukentėjusių provincijų mokyklos buvo uždarytos. Kai kurios iš jų buvo smarkiai apgadintos arba sugriautos, o įranga ir atsargos prarastos. SIHHAT atveju buvo apgadinta apie 45 iš 102 (išplėstų) migrantų sveikatos centrų. Laikinieji padaliniai buvo įsteigti nepaveiktose sveikatos priežiūros įstaigose, panaudojant SIHHAT darbuotojus ir išteklius. Nuo 2023 m. gruodžio mėn. keli centrai vėl buvo atidaryti, o 17 centrų vis dar buvo laikinai uždaryti. Be to, per žemės drebėjimus tragiškai žuvo abiejų projektų darbuotojų.

96 Socialinės ir ekonominės paramos projektai daugiausia buvo atidėti dėl sutrikusio projektų paramos gavėjų dalyvavimo, įmonių uždarymo ir žmonių migracijos į kitas provincijas. Universitetinės studijos pakeistos į internetinį formatą. Didelė dalis projektų veiklos, susijusios su įgūdžių ugdymu, buvo sustabdyta.

97 Dėl dviejų pagalbos grynaisiais pinigais programų, kurioms dėl žemės drebėjimų reikėjo papildomo biudžeto, t. y. CCTE ir C-ESSN (žr. 88 dalį), Turkijos vyriausybė pasiūlė Komisijai išplėsti šią paramą ir paremti priimančiosios šalies gyventojus, kurie dėl žemės drebėjimų tapo pažeidžiami. Todėl ECHO GD išmokėjo vienkartinę 12,25 milijono eurų išmoką pažeidžiamiesiems Turkijos piliečiams, daugiausia socialinės sanglaudos tikslais.

Komisija užtikrino infrastruktūros projektų, bet ne socialinės ir ekonominės paramos tvarumą; dar neužtikrintas jos pavyzdinių švietimo ir sveikatos projektų tvarumas

98 Projektų tvarumas įvairiuose sektoriuose labai skiriasi. Buvo užtikrintas **infrastruktūros** projektų tvarumas. Naudojantis FRIT parama pastatytų mokyklų ir ligoninių nuosavybė perduota atitinkamoms ministerijoms. Turkijos sveikatos apsaugos ministerija visas ligonines aprūpino darbuotojais ir šiuo metu apmoka darbuotojų atlyginimus, pastatų priežiūros, įrangos ir einamąsias išlaidas. Nacionalinio švietimo ministerija FRIT lėšomis pastatytas mokyklas integravo į Turkijos nacionalinę švietimo sistemą. Mokyklų veiklos, darbo užmokesčio ir priežiūros išlaidos dengiamos iš nacionalinio biudžeto.

99 Per vizitą vietoje įsitikinta, kad pastatams žala nepadaryta, įranga ir patalpos gerai prižiūrimos, darbuotojų pakanka, o pacientai nurodė, jog labai pagerėjo galimybės naudotis kokybiškomis sveikatos priežiūros paslaugomis.

100 Taip pat nustatyta, kad mokykloms nepadaryta struktūrinė žala, mokytojų pakanka ir kad finansuotos priemonės mokyklose buvo. Mokiniai ir mokytojai buvo labai patenkinti ir nurodė, kad švietimo infrastruktūros kokybė pagerėjo. Tačiau atkreipėme dėmesį į keletą aspektų, susijusių su mokyklų pastatų ir suteiktos įrangos priežiūra.

101 Pagrindinis FRIT projektas **švietimo** sektoriuje – PICTES. PICTES neapėmė laipsniško panaikinimo strategijos, ir finansavimas buvo toliau teikiamas pagal PIKTES II ir PIKTES+. Projektas PIKTES+ bus vykdomas iki 2025 m. spalio mėn. ir į jį kol kas neįtraukta pasitraukimo strategija. Teigiamai vertintina tai, kad dėl projekto ne tik padidėjo Turkijos ministerijos prisiimta atsakomybė, bet jį įgyvendinant pasinaudota esamomis ministerijos struktūromis. Be to, projektu prisidėta stiprinant projekto valdymo grupės, provincijų koordinavimo grupių ir mokyklų gebėjimus. Keli mokytojai, kuriems buvo mokama pagal projektą PICTES, tapo valstybės tarnautojais.

102 Pagrindinis FRIT projektas **sveikatos** sektoriuje – SIHHAT. Pagal projektą pastatyti (išplėstiniai) migrantų sveikatos centrai buvo palaipsniui integruojami į Turkijos nacionalinę sistemą. Tačiau SIHHAT I galėjo būti tęsiamas tik dėl tolesnio finansavimo pagal SIHHAT II. Šis projektas šiuo metu nėra tvarus, nes sveikatos priežiūros centrų darbo užmokestį, įrangos ir nuomos išlaidas vis dar reikės padengti PNPP III lėšomis pagal SIHHAT III, kuris pradėtas įgyvendinti 2024 m. sausio mėn. Turkijos institucijos nenoriai prisiima finansinę atsakomybę už projektą, nors jos projekte aktyviai dalyvauja ir turi veiklos bei finansinių pajėgumų tai padaryti.

103 Vienas iš projekto SHIFA tikslų – padidinti projekto SIHHAT tvarumą mažinant iš privačių savininkų nuomojamų (išplėstinių) migrantų sveikatos centrų, finansuojamų pagal SIHHAT, skaičių. Tačiau didžiausia projekto SIHHAT išlaidų dalis tenka darbo užmokesčiui (SIHHAT I atveju – 39 %, SIHHAT II – 60 %).

104 FRIT lėšomis finansuoti **socialinės ir ekonominės paramos** projektai siekiant tvarumo nebuvo tokie sėkmingi. Tačiau, kai 2021 m. gruodžio mėn. FRIT paramos teikimas baigėsi, 15 FRIT lėšomis finansuojamų bendruomenės centrų toliau gavo finansavimą iš kitų partnerių, taigi jų veikla nebuvo pertraukta. Apsilankėme bendruomenės centruose Ankaroje ir Adanoje ir galėjome įsitikinti, kad jie vis dar veikia ir yra gerai prižiūrimi. Socialinės sanglaudos veikla ir profesinis mokymas nebebuvė siūlomi dėl lėšų trūkumo. Paramos gavėjai išreiškė bendrą pasitenkinimą bendruomenės centrų teikiamomis paslaugomis.

105 Tačiau užbaigus šį projektą nebuvo imtasi jokių tolesnių veiksmų siekiant patikrinti, kokia yra 76 verslininkų, kurie per šiuos bendruomenės centrus gavo finansavimą įmonėms steigti, padėtis. Rengdamasis mūsų vizitui įgyvendinantis partneris mūsų prašymu bandė su šiais verslininkais susisiekti. Penkiasdešimt septyni nurodė veiklą tebevykdantys. Surengėme vizitus pas keturis iš šių 57 verslininkų; paaiškėjo, kad du iš jų (savo pradinės) veiklos nebevykdo. Atsižvelgiant į tai, kyla abejonių, ar pateikta patikima informacija apie likusius 53 verslininkus.

106 Be to, Komisija nevykdė socialinės ir ekonominės paramos gavėjų stebėsenos, kad nustatytų, ar jie rado darbą, ar jie praktiškai taiko įgytus profesinius įgūdžius ir ar jų įsteigti startuoliai vis dar veikia (**2 langelis**). Komisija taip pat nežinojo, kiek paramos gavėjų buvo oficialiai integruoti į Turkijos ekonominę sistemą ir todėl galėjo būti pašalinti iš pagalbos grynaisiais pinigais sistemos. Rengti mokymus nėra ekonomiškai naudinga, jei vėliau didžioji dauguma dalyvių nesusiranda darbo.

2 langelis

Vizitas pas verslininkus (6 projektas)

Aplankėme du Sirijos verslininkus, kurie dalyvavo verslumo kursuose ir gavo finansinę paramą verslui steigti.

Pirmasis verslininkas namuose vykdė kepimo veiklą. Paramos gavėjas pasinaudojo parama kepimo įrangai ir produktams įsigyti. Tačiau klientų bazė buvo susijusi tik su Sirijos gyventojais, konkrečiau – su diabetu sergančiais žmonėmis ir glitimo netoleruojančiais žmonėmis. Kadangi tai ribota rinkos niša, šis verslas nebuvo finansiškai tvarus, tačiau paramos gavėjas nieškojo galimybių, kaip verslo perspektyvas pagerinti.

Antrasis verslininkas sėkmingai vykdė verslą, kurio idėja – teikti pagalbą studentams teikiant paraiškas studijuoti privačiuose ir valstybiniuose universitetuose. Paramos gavėjas pasinaudojo finansine parama biuro įrangai įsigyti ir įmonei oficialiai įregistruoti. Jis jau buvo gavęs nemažą pelną ir turėjo šešis darbuotojus.

Mes paprašėme įgyvendinančiojo partnerio, rengiantis mūsų audito vizitui, imtis tolesnių veiksmų dėl visų startuolių, nes įgyvendinant FRIT projektą to nebuvo padaryta. Įgyvendinant projektą paramą verslui steigti gavo 42 asmenys. Praėjus vos 10 mėnesių nuo projekto pabaigos datos (2019 m. gruodžio mėn.), veiklą tebevykdė vos 24 iš jų (57 %). 2023 m. gegužės mėn. duomenimis, veiklą tebevykdė vos 11. Pagrindinės įgyvendinančiojo partnerio nurodytos priežastys, kodėl įmonės nebeveikė, buvo COVID-19 ir žemės drebėjimai.

107 Pagal Tarptautinės darbo jėgos įstatymo Nr. 6735⁷ 4 straipsnį reikalaujama, kad Turkijoje darbdavys, prašydamas leidimo dirbti vienam Sirijos pabėgėliui, būtų įdarbinęs bent penkis Turkijos pilietybę turinčius darbuotojus. Be to, Leidimų dirbti reglamento Nr. 6575⁸ 8 straipsnyje nustatyta, kad užsieniečių, kuriems suteikta laikinoji apsauga, skaičius darbovietėje negali viršyti 10 % joje dirbančių Turkijos piliečių. Tai rodo, kad pirmenybė teikiama nacionalinei darbo jėgai ir vengiama įsitraukti į veiksmus, kuriais sirams oficialiai padedama susirasti darbą. Dėl to kyla rizika socialinės ir ekonominės paramos projektų poveikiui.

108 Du FRIT lėšomis finansuojami savivaldybių infrastruktūros projektai vis dar yra labai ankstyvame statybos etape, todėl išvadą dėl jų tvarumo daryti dar per anksti. Dėl žemės drebėjimų taip pat bus vėlavimų, nes būtina atlikti projektų pakeitimus ir persvarstyti projektų įgyvendinimo vietas.

⁷ Tarptautinės darbo jėgos įstatymas Nr. 6735.

⁸ Leidimų dirbti reglamentas Nr. 6575.

Išvados ir rekomendacijos

109 Nustatėme, kad, esant sudėtingoms aplinkybėms, pagal Pabėgėlių Turkijoje rėmimo priemonę (FRIT) buvo teikiama tinkama parama pabėgėliams ir priimančiosioms bendruomenėms. Komisija pagerino FRIT valdymą įgyvendindama mūsų 2018 m. rekomendacijas. Visais tikrintais projektais tenkinami paramos gavėjų poreikiai, nors projektų įgyvendinimas dėl įvairių priežasčių smarkiai vėlavo. Tačiau Komisija neatliko sistemingo projektų išlaidų pagrįstumo vertinimo. Nors suplanuoti išdirbiai iki šiol buvo pasiekti, nustatėme, kad nepakankamai įvertintas FRIT poveikis. Kol kas užtikrinamas tik infrastruktūros projektų tvarumas. Nors nuo 2018 m. padaryta pažanga, darome išvadą, kad įgyvendinant FRIT vis tiek buvo galima pasiekti didesnę ekonominę naudą ir pastebimą poveikį.

110 Komisija įgyvendino visas mūsų Specialiosios ataskaitos 27/2018 rekomendacijas ir taip pagerino FRIT valdymą. Ji tai padarė daugiau dėmesio skirdama savivaldybių infrastruktūrai ir socialinei bei ekonominei paramai, mažindama finansavimo priemonių skaičių ir tobulindama savo stebėsenos sistemą, taip pat didindama pagalbos grynaisiais pinigais projektų efektyvumą. Sudėtingomis politinėmis aplinkybėmis Komisija siekia perduoti projektus Turkijos institucijoms ir pagerinti (tarptautinių) nevyriausybinių organizacijų veiklos aplinką. Tačiau dėl nacionalinių institucijų politinės valios stokos Komisijos veiksmų poveikis yra ribotas (16–33 dalys).

111 Visi į imtį įtraukti projektai atitiko pabėgėlių ir priimančiųjų bendruomenių poreikius įvairiuose sektoriuose. Finansavimu pagal FRIT užtikrintas greitas finansinių išteklių paskirstymas ir didelės investicijos siekiant sumažinti dėl didelio pabėgėlių antplūdžio esamai sveikatos, švietimo ir savivaldybių infrastruktūrai daromą spaudimą (35–37 dalys). Įgyvendinant projektus buvo tinkamai atsižvelgta į paramos gavėjų poreikius, tačiau ne visų paramos gavėjų poreikiai galėjo būti patenkinti dėl projektų dydžio ir nepakankamo turimo finansavimo (38–48 dalys). Nors dauguma projektų buvo patvirtinti laiku, jų įgyvendinimas dėl įvairių priežasčių smarkiai vėlavo. Dėl daugumos projektų Komisija veiksmingai ir laiku ėmėsi veiksmų. Keliais atvejais vėluojama buvo dėl problemų, kurių nebuvo galima išspręsti per trumpą laiką (49–53 dalys).

112 Komisija FRIT projektus įgyvendino taikydama tiesioginį ir netiesioginį valdymą ir pasitelkdama įvairių rūšių įgyvendinančiuosius partnerius (54–57 dalys). Nustatėme trūkumų Komisijai vertinant projektų biudžetus ir priedus, nes ji neatliko sistemingo projektų išlaidų pagrįstumo vertinimo, nepalygino skirtingų projektų panašių išlaidų arba neapskaičiavo išlaidų vienam paramos gavėjui (58–60 dalys). Komisija negalėjo patikrinti administracinių išlaidų ribos tinkamumo (61–63 dalys).

1 rekomendacija. Gerinti išlaidų vertinimą ir stebėseną

Kad būtų padidintas jos vystymo projektų efektyvumas, Komisija turėtų:

- a) sistemingai analizuoti ir dokumentuoti į biudžetą įtrauktų projektų išlaidų pagrįstumą ir užtikrinti, kad būtų galima gauti aktualią ir lyginamąją informaciją apie išlaidas siekiant stebėti ir įrodyti projektų įgyvendinimo efektyvumą;
- b) imtis priemonių, kuriomis būtų užtikrinta, kad stebint ir vertinant būsimus veiksmus būtų labiau atsižvelgiama į ekonominį efektyvumą;
- c) sistemingai registruoti ir analizuoti informaciją apie programų administracines išlaidas. Komisija turėtų šia informacija pasinaudoti lygindama projektus ir nustatydamą geriausią praktiką, ypač didelės vertės projektų atveju.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2024 m. gruodžio 31 d.

113 Iš esmės suplanuoti išdirbiai buvo gauti įvairiuose sektoriuose (65–79 dalys). Švietimo sektoriuje dauguma išdirbių tikslų buvo pasiekti, tačiau nebuvo galima įvertinti į imtį įtraukto FRIT finansavimo poveikio pabėgėlių vaikų integracijai ir rezultatams Turkijos švietimo sistemoje. Taip pat negalėjome įvertinti mokyklų statybos poveikio paramos gavėjams. To negalėjome padaryti, nes Turkijos nacionalinio švietimo ministerijos pateikti duomenys buvo nepakankami (15, 69–71 dalys).

2 rekomendacija. Iš Turkijos institucijų rinkti su pabėgėliais ir priimančiosiomis bendruomenėmis susijusius duomenis apie švietimą

Kad būtų pagerinta atskaitomybė ir efektyvumas Komisijai vykdant švietimo projektų stebėseną ir nustatytas susijusio FRIT finansavimo poveikis, Komisija turėtų gauti prieigą prie Turkijos institucijų švietimo sektoriaus duomenų apie pabėgėlius ir priimančiąsias bendruomenes (pavyzdžiui, apie pabėgėlių ir priimančiųjų bendruomenių mokinių skaičiaus santykį pagal mokyklos tipą, lankomumo ir perkėlimo į tolesnę klasę duomenis).

Tikslinė įgyvendinimo data: 2024 m. gruodžio 31 d.

114 Komisija nustatė tinkamas priemones FRIT projektų įgyvendinimui stebėti. Tačiau projektų ataskaitų teikimo ir stebėsenos sistemos paprastai buvo sukurtos išdirbiam, o ne išdavoms vertinti. Dėl to sunku įvertinti projektų poveikį, ypač socialiniame ir ekonominiame sektoriuje (77, 80–84 dalys).

3 rekomendacija. Gerinti projektų poveikio vertinimą

Siekdama pagerinti savo projektų poveikio vertinimą, Komisija turėtų bendradarbiauti su Turkijos institucijomis:

- a) kad būtų toliau plėtojamos loginės sistemos, skirtos visiems atitinkamiems FRIT lėšomis finansuojamiems projektams, įskaitant aiškiai apibrėžtus rodiklius, naudojant pradines ir siektinas reikšmes, pagal kurias galima įvertinti poveikį. Tai turėtų sudaryti sąlygas per stebėsenos ir vertinimo vizitus įvertinti projektų išdavas ir poveikį;
- b) kad, kai tai įmanoma ir tikslinga, būtų imtasi tolesnių veiksmų siekiant patikrinti projektų paramos gavėjų padėtį anksčiau nei po vieno metų nuo projektų pabaigos.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2026 m. birželio 30 d.

115 2023 m. vasario mėn. pietinėje Turkijos dalyje ir šiaurinėje Sirijos dalyje įvyko du pražūtingi žemės drebėjimai, dėl kurių žuvo daug žmonių ir padaryta plataus masto žala. Žemės drebėjimai padarė didelį poveikį FRIT projektų įgyvendinimui. Nepaisant to, analizuodama galimą poveikį FRIT projektams Komisija veikė greitai ir efektyviai (**87–97** dalys).

116 Ji sugebėjo užtikrinti infrastruktūros projektų tvarumą. Tačiau tvarumo strategija nebuvo įtraukta į kitų sektorių projektus, todėl jų tvarumas nebuvo užtikrintas (**98–108** dalys).

4 rekomendacija. Stiprinti projektų tvarumą

Siekiant kuo labiau padidinti paramos gavėjams skirto FRIT finansavimo poveikį, Komisija turėtų:

- a) pradėti diskusiją su valstybėmis narėmis ir Turkijos institucijomis apie tai, kaip užtikrinti tvarumą. Tai turėtų apimti kiekvienam FRIT projektui skirtą strategiją ir aiškų perdavimo vadovą su atitinkamomis datomis. Šioje strategijoje turėtų būti numatytas kiekvienos su projektu susijusios veiklos būsimas finansavimas, įgyvendinančiųjų partnerių techniniai pajėgumai ir tinkama priežiūra (jei taikoma);
- b) į galutinę projekto ataskaitą įtraukti įgytai patirčiai skirtą skyrių su nustatytais faktais ir rekomendacijomis, kaip pagerinti būsimų projektų rezultatų tvarumą.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2027 m. gruodžio 31 d.

Šią ataskaitą priėmė III kolegija, vadovaujama Audito Rūmų narės Bettinos Jakobsen, 2024 m. vasario 27 d. Liuksemburge įvykusiame posėdyje.

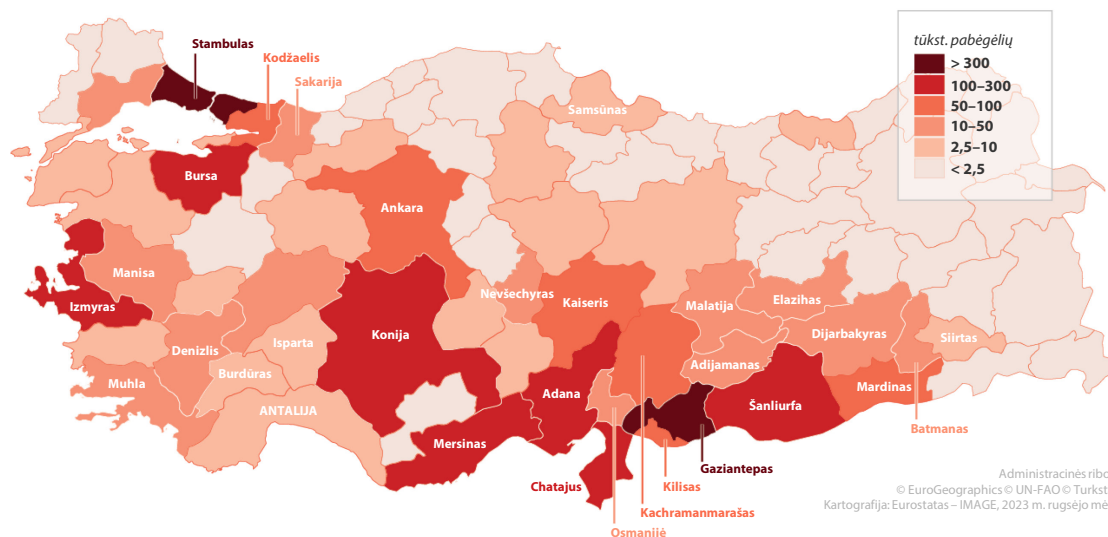
Audito Rūmų vardu

Pirmininkas
Tony Murphy

Priedai

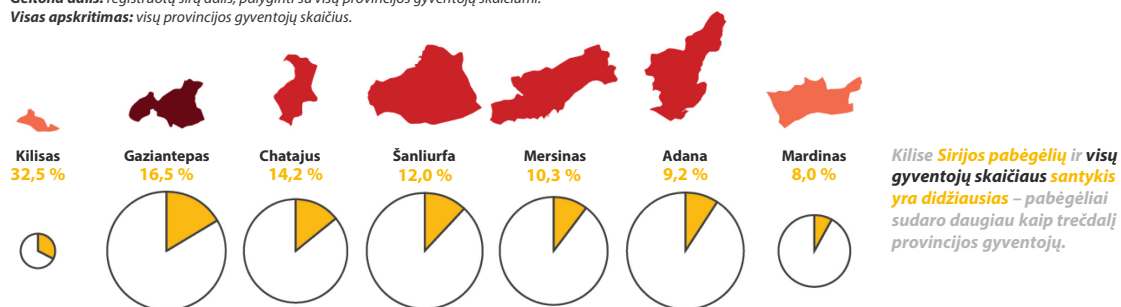
I priedas. Sirijos pabėgėlių ir prieglobsčio prašytojų Turkijoje pasiskirstymas pagal provincijas (2023 m. gruodžio mėn.)

Sirijos pabėgėlių ir prieglobsčio prašytojų Turkijoje skaičius pagal provincijas (2023 m. gruodžio mėn.)

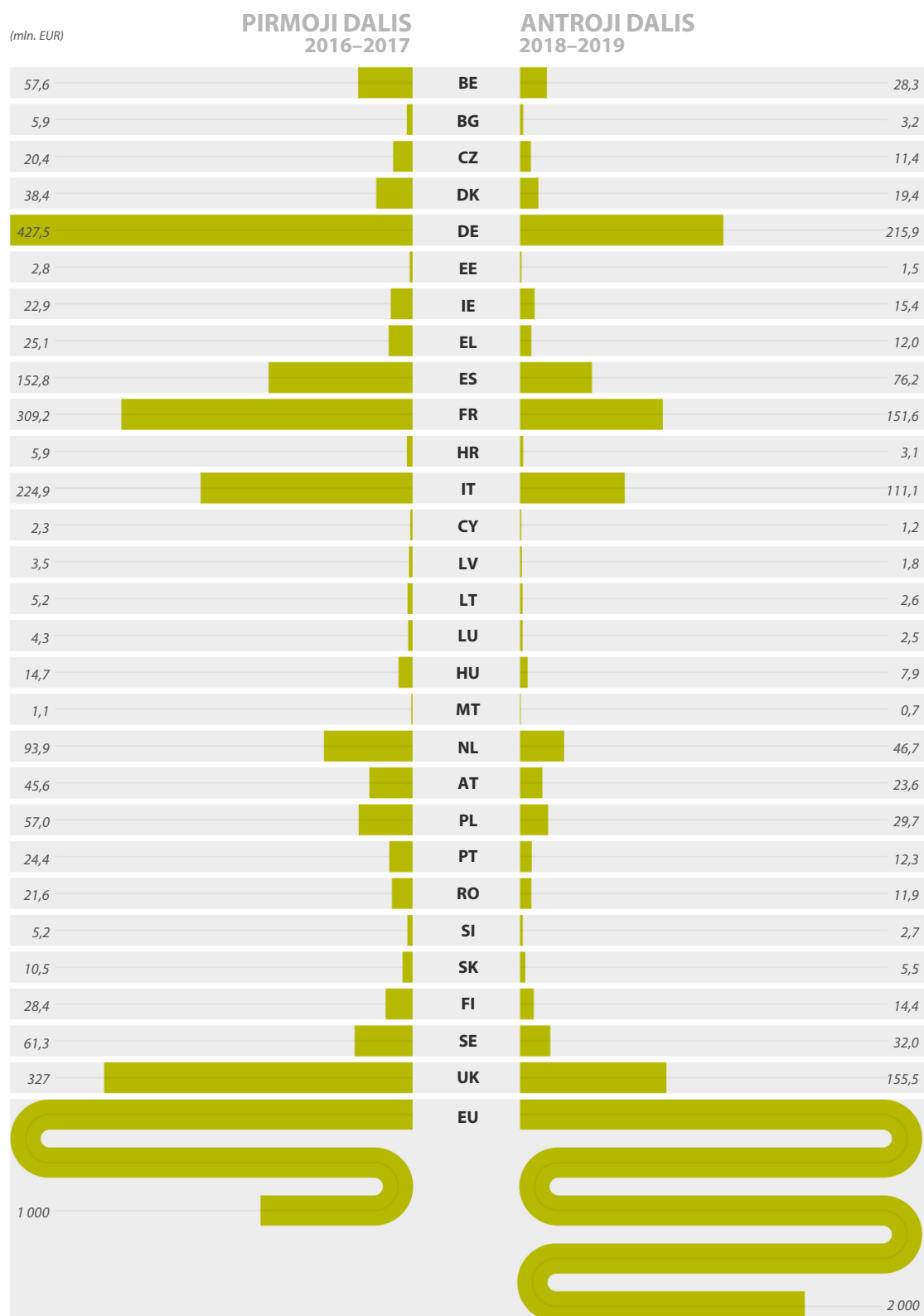
Registruotų sirų ir visų provincijoje gyvenančių gyventojų skaičiaus santykis (nuo didžiausio iki mažiausio)

Geltona dalis: registruotų sirų dalis, palyginti su visų provincijos gyventojų skaičiumi.
Visas apskritimas: visų provincijos gyventojų skaičius.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Turkijos migracijos valdymo prezidento duomenimis.

II priedas. Priemonei skirti ES, valstybių narių ir JK įnašai

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Komisijos duomenimis.

III priedas. FRIT vystymo projektai

J mūsų audito imtį įtraukti projektai

Dalis	Igyvendinančiojo partnerio rūšis	Prioritetinė sritis	Aprašymas	Pradžios data	Pabaigos data	Įsipareigota skirti suma (EUR)	Išmokėta suma (EUR)	
1	Pirmoji dalis	Tarptautinė NVO	Švietimas	<i>Galimybė Sirijos pabėgėliams ir šalies viduje perkeltiems asmenims gauti aukštąjį išsilavinimą, kad būtų pasirengta Sirijos atstatymui po konflikto, ir integracijai į priimančiąsias bendruomenes</i>	2016 08 15	2021 01 14	5 969 655	5 969 655
		Tarptautinė NVO	Sveikatos priežiūra, socialinė ir ekonominė parama	<i>Pabėgėlių ir priimančiųjų bendruomenių pažeidžiamumo problemų sprendimas penkiose Sirijos krizės paveiktose šalyse</i>	2016 12 15	2021 02 28	32 399 356	32 399 356
		Tarptautinė NVO	Švietimas, socialinė ir ekonominė parama	<i>Sukurti rytojų: kokybiško švietimo ir pragyvenimo šaltinių užtikrinimas sirams, kuriems Turkijoje suteikta laikinoji apsauga</i>	2017 12 15	2021 12 31	17 280 000	16 910 166
		Tarptautinė finansų įstaiga	Švietimo infrastruktūra	<i>Švarios energijos ir energijos vartojimo efektyvumo priemonės, skirtos Turkijos priimančiosioms bendruomenėms, kuriose gyvena sirai, kuriems suteikta laikinoji apsauga</i>	2018 03 01	2024 06 30	40 000 000	39 800 000

I mūsų audito imtį įtraukti projektai

Dalis	Igyvendinančiojo partnerio rūšis	Prioritetinė sritis	Aprašymas	Pradžios data	Pabaigos data	Įsipareigota skirti suma (EUR)	Išmokėta suma (EUR)
2	Tarptautinė finansų įstaiga	Sveikatos priežiūros infrastruktūra	<i>Valstybinės ligoninės statyba Chatajuje</i>	2018 01 01	2023 06 30	40 000 000	40 000 000
	JT agentūra	Švietimas	<i>Švietimo ir apsaugos programa pažeidžiamiems Sirijos ir priimančiųjų bendruomenių vaikams Libane, Jordanijoje ir Turkijoje</i>	2018 01 01	2019 04 30	31 382 891	31 382 891
3	Tarptautinė finansų įstaiga	Švietimo infrastruktūra	<i>Švietimas visiems krizės metu II</i>	2016 12 05	2025 06 30	255 000 000	231 200 000
4	Tarptautinė finansų įstaiga	Švietimo infrastruktūra	<i>Švietimo infrastruktūra atsparumo didinimo veiklai Turkijoje</i>	2016 12 22	2025 06 30	150 000 000	150 000 000
	Tarptautinė finansų įstaiga	Socialinė ir ekonominė parama	<i>Siry, kuriems suteikta laikinoji apsauga, ir priimančiųjų bendruomenių užimtumo rėmimas</i>	2017 06 16	2022 12 31	50 000 000	50 000 000
	Vietos NVO	Socialinė ir ekonominė parama	<i>Sustiprinta parama prieglobsčio Turkijoje prašytojams, nukentėjusiems nuo Sirijos ir Irako krizių</i>	2019 12 06	2020 04 05	9 937 867	9 937 867
	JT agentūra	Migracijos valdymas	<i>Turkijos pakrančių apsaugos pajėgų gebėjimų atlikti paieškos ir gelbėjimo operacijas stiprinimas</i>	2016 08 22	2018 02 21	20 000 000	20 000 000
	JT agentūra	Švietimas	<i>Atrastoji karta: ES Sirijos patikos fondas – UNICEF partnerystė (12 nuoroda)</i>	2015 12 01	2017 12 31	36 950 286	36 950 286
5	Tarptautinė finansų įstaiga	Sveikatos priežiūros infrastruktūra	<i>Sveikatos infrastruktūra Kilise</i>	2017 11 13	2023 06 30	50 000 000	50 000 000

J mūsų audito imtį įtraukti projektai

Dalis	Igyvendinančiojo partnerio rūšis	Prioritetinė sritis	Aprašymas	Pradžios data	Pabaigos data	Išpareigota skirti suma (EUR)	Išmokėta suma (EUR)
6	Tarptautinė NVO	Švietimas	<i>Aukštasis mokslas sirams, kuriems suteikta laikinoji apsauga, ir nepalankioje padėtyje esančioms priimančiosioms bendruomenėms Turkijoje</i>	2017 12 31	2019 12 30	4 860 615	4 860 615
	Tarptautinė NVO	Aukštasis mokslas	<i>HOPES – aukštojo mokslo ir tolesnio išsilavinimo galimybės ir perspektyvos sirams</i>	2016 04 26	2020 08 25	2 700 000	2 700 000
	JT agentūra	Sveikata	<i>Geresnės galimybės Sirijos pabėgėliams Turkijoje naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis</i>	2018 04 01	2021 06 30	11 204 202	11 204 202
	JT agentūra	Socialinė ir ekonominė parama	<i>Darbo vietų kūrimas ir verslumo galimybės sirams, kuriems suteikta laikinoji apsauga, bei priimančiosioms bendruomenėms Turkijoje</i>	2018 02 01	2023 01 31	11 610 000	11 591 158
7	Nacionalinė organizacija	Socialinė ir ekonominė parama	<i>Gyventi ir dirbti kartu: sirų, kuriems suteikta laikinoji apsauga, integravimas į Turkijos ekonomiką</i>	2018 12 26	2023 05 25	15 000 000	13 352 965

J mūsų audito imtį įtraukti projektai

Dalis	Igyvendinančiojo partnerio rūšis	Prioritetinė sritis	Aprašymas	Pradžios data	Pabaigos data	Įsipareigota skirti suma (EUR)	Išmokėta suma (EUR)
8	Viešoji įstaiga	Švietimas	<i>PICTES I – Sirijos vaikų integracijos į Turkijos švietimo sistemą skatinimas</i>	2016 10 04	2019 07 03	300 000 000	297 838 560
	Tarptautinė NVO	Švietimas, socialinė ir ekonominė parama	<i>„Qudra“ – Sirijos pabėgėlių, šalies viduje perkeltų asmenų ir priimančiųjų bendruomenių atsparumo didinimas reaguojant į Sirijos ir Irako krizes</i>	2016 06 15	2019 08 31	18 207 812	18 207 812
9	Viešoji įstaiga	Sveikata	<i>SIHHAT I – Sirijos gyventojų, kuriems suteikta laikinoji apsauga, sveikatos būklės ir Turkijos institucijų teikiamų susijusių paslaugų gerinimas</i>	2016 12 01	2021 01 31	300 000 000	297 484 706
	Tarptautinė finansų įstaiga	Socialinė ir ekonominė parama	<i>Socialinė ir ekonominė sanglauda per profesinį rengimą</i>	2017 11 16	2023 08 15	50 000 000	48 550 000
	Tarptautinė finansų įstaiga	Socialinė ir ekonominė parama	<i>Siry, kuriems suteikta laikinoji apsauga, ir priimančiųjų bendruomenių atrinktose provincijose ekonominių galimybių stiprinimas</i>	2018 01 01	2023 12 31	5 000 000	5 000 000
	JT agentūra	Socialinė ir ekonominė parama	<i>Sirijos moterų ir mergaičių ir priimančiųjų bendruomenių Irake, Jordanijoje ir Turkijoje atsparumo didinimas</i>	2018 02 01	2021 01 31	5 529 078	5 529 078
	Viešoji įstaiga	Migracijos valdymas	<i>2016 m. kovo 18 d. ES ir Turkijos pareiškimo įgyvendinimo rėmimas</i>	2016 04 04	2019 12 03	60 000 000	60 000 000

J mūsų audito imtį įtraukti projektai

Dalis	Igyvendinančiojo partnerio rūšis	Prioritetinė sritis	Aprašymas	Pradžios data	Pabaigos data	Išpareigota skirti suma (EUR)	Išmokėta suma (EUR)
	JT agentūra	Socialinė ir ekonominė parama	<i>UNDP Turkijos atsparumo didinimo projektas reaguojant į Sirijos krizę</i>	2018 02 01	2023 06 30	50 000 000	50 000 000
10	Tarptautinė finansų įstaiga	Socialinė ir ekonominė parama	<i>Pabėgėlių ir Turkijos piliečių užimtumo žemės ūkyje rėmimas įgyvendinant rinkos sąsajų stiprinimo projektą</i>	2020 09 29	2025 06 30	50 217 751	33 480 000
	Tarptautinė finansų įstaiga	Savivaldybių infrastruktūra	<i>Vandens tiekimo ir nuotekų sistemų statyba ir rekonstrukcija ir susijusios švelniosios priemonės vandentvarkos efektyvumui didinti</i>	2020 01 01	2025 06 30	214 821 680	87 708 218
	Tarptautinė finansų įstaiga	Švietimo infrastruktūra	<i>Švietimas visiems krizės metu III</i>	2019 08 10	2025 12 31	100 000 000	40 000 000
11	Tarptautinė finansų įstaiga	Socialinė ir ekonominė parama	<i>Privačiojo sektoriaus įgalėjimas skatinti socialinę ir ekonominę sanglaudą Turkijoje</i>	2020 12 21	2025 12 20	75 000 000	30 276 200
	Tarptautinė organizacija	Socialinė ir ekonominė parama	<i>ENHANCER – verslumo gebėjimų stiprinimas siekiant tvarios socialinės ir ekonominės integracijos</i>	2020 01 01	2025 06 30	32 502 249	19 147 377
	Tarptautinė finansų įstaiga	Socialinė ir ekonominė parama	<i>Oficialių darbo vietų kūrimo projektas</i>	2020 09 29	2025 06 30	80 000 000	20 000 000

J mūsų audito imtį įtraukti projektai

Dalis	Igyvendinančiojo partnerio rūšis	Prioritetinė sritis	Aprašymas	Pradžios data	Pabaigos data	Įsipareigota skirti suma (EUR)	Išmokėta suma (EUR)
12	Tarptautinė finansų įstaiga	Sveikata	<i>Sveikatos infrastruktūra: įranga</i>	2021 03 01	2025 02 28	90 000 000	33 256 945
	Viešoji įstaiga	Socialinė ir ekonominė parama	<i>Pažeidžiamiausių pabėgėlių gyvenimo lygio kėlimas teikiant paramą pagrindiniams poreikiams patenkinti (C-ESSN)</i>	2020 12 18	2024 12 09	245 000 000	216 727 472
	Viešoji įstaiga	Apsauga	<i>Turkijos piliečių ir asmenų, kuriems suteikta laikinoji apsauga, taip pat asmenų, kuriems suteikta tarptautinė apsauga, pažeidžiamiausių grupių galimybių naudotis socialinėmis paslaugomis didinimas</i>	2020 12 18	2023 12 17	20 000 000	15 874 875
13	Tarptautinė finansų įstaiga	Savivaldybių infrastruktūra	<i>Savivaldybių paslaugų gerinimo projektas</i>	2020 09 29	2025 06 30	140 178 320	90 000 000
	Viešoji įstaiga	Švietimas	<i>PIKTES II – Sirijos vaikų integracijos į Turkijos švietimo sistemą skatinimas</i>	2018 12 21	2023 01 20	400 000 000	355 035 342
	Viešoji įstaiga	Sveikata	<i>SIHHAT 2 – tiesioginė dotacija Sveikatos apsaugos ministerijai</i>	2020 12 15	2023 12 14	210 000 000	185 975 803
	Tarptautinė finansų įstaiga	Socialinė ir ekonominė parama	<i>Socialinė ir ekonominė sanglauda per profesinį rengimą Turkijoje II</i>	2020 12 09	2024 12 09	75 000 000	26 500 000
	Tarptautinė finansų įstaiga	Socialinė ir ekonominė parama	<i>Socialinio verslumo, įgalėjimo ir sanglaudos pabėgėlių ir priimančiosiose bendruomenėse Turkijoje projektas</i>	2020 09 29	2025 06 30	42 280 000	42 280 000

J mūsų audito imtį įtraukti projektai

Dalis	Įgyvendinančiojo partnerio rūšis	Prioritetinė sritis	Aprašymas	Pradžios data	Pabaigos data	Įsipareigota skirti suma (EUR)	Išmokėta suma (EUR)
14	Tarptautinė finansų įstaiga	Savivaldybių infrastruktūra	<i>Pažeidžiamų jaunuolių stiprinimas užtikrinant geresnę ir įtraukią sporto ir jaunimo infrastruktūrą</i>	2020 07 11	2024 07 10	25 000 000	25 000 000
	Tarptautinė finansų įstaiga	Socialinė ir ekonominė parama	<i>Perėjimo į darbo rinką rėmimo projektas</i>	2020 09 29	2025 06 30	80 000 000	43 000 000
	Tarptautinė finansų įstaiga	Socialinė ir ekonominė parama	<i>VET4JOB – Sirijos pabėgėlių ir priimančiųjų bendruomenių užimtumo perspektyvų Turkijoje gerinimas pasitelkiant kokybišką profesinį rengimą bei mokymą ir pameistrystę</i>	2020 01 01	2023 12 31	30 000 000	24 120 294
IŠ VISO						3 483 031 762	2 829 251 843

Šaltinis: Europos Komisija.

IV priedas. Nesuteikta prieiga prie duomenų apie švietimą

2016 m. rugsėjo pabaigoje Komisija ir Turkijos nacionalinio švietimo ministerija pasirašė sutartį dėl dotacijos PICTES projektui įgyvendinti. Pagal ES finansuojamų dotacijų sutartims dėl išorės veiksmų taikomų bendrųjų sąlygų 16.7 straipsnį, ministerija privalo saugoti visus su sutartimi susijusius dokumentus penkerius metus nuo likučio išmokėjimo. Komisija likutį sumokėjo 2019 m. gruodžio 27 d., taigi ministerija visus dokumentus privalo saugoti iki 2024 m. gruodžio 26 d.

Deja, audito metu ministerija mums prieigos prie švietimo duomenų apie pabėgėlius ir priimančiąsias bendruomenes nesuteikė, nors to prašėme keletą kartų. Tačiau, kaip matyti iš toliau pateiktos lentelės, pagal įvairius PIKTES projektus šie duomenys yra stebimi arba tie projektai apima susijusius rodiklius. Pagal šiuos duomenis būtume galėję įvertinti PIKTES švietimo projektų poveikį.

Duomenys, kurių Audito Rūmai prašė iš Švietimo ministerijos	Prieinami PICTES atveju	Prieinami PIKTES II atveju	Stebimi pagal PIKTES +	Nacionalinio švietimo ministerijos turimi duomenys	Susiję rodikliai pagal PICTES, PIKTES II ar PIKTES +
Remiamų mokyklų sąrašas ir pasiskirstymas pagal skirtingus mokyklų tipus	Ne	Taip	Taip	Taip	Taip
Vienoje remiamoje mokykloje besimokančių Sirijos ir kitų pabėgėlių skaičius	Ne	Taip	Taip	Taip	Taip
Mokyklos nelankančių vaikų, kurie buvo reintegruoti į švietimo sistemą, skaičius	Ne	Ne	Ne	Taip	Taip
Pabėgėlių, baigusiu pradinę ar vidurinę mokyklą, skaičius	Ne	Ne	Taip	Taip	Taip
Pabėgėlių, įstojusių į universitetą, skaičius	Ne	Ne	Ne	Neaišku	Ne
Remiamose mokyklose besimokančių pabėgėlių perkėlimo į tolesnę klasę rodikliai, palyginti su priimančiųjų bendruomenių rodikliais	Ne	Ne	Ne	Taip	Taip

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Komisijos duomenimis.

V priedas. Atsižvelgimas į ankstesnes rekomendacijas, pateiktas Specialiojoje ataskaitoje 27/2018

Igyvendinimo lygis: visiškai dauguma atžvilgių tam tikrais atžvilgiais neįgyvendinta

Audito Rūmų rekomendacija	Audito Rūmų atlikta rekomendacijos įgyvendinimo pažangos analizė	
	Igyvendinimo lygis	Pastabos
1 rekomendacija Tinkamiau atsižvelgti į pabėgėlių poreikius, susijusius su savivaldybių infrastruktūra ir socialine bei ekonomine parama Tikslinė įgyvendinimo data: iki 2019 m. gruodžio 31 d. Faktinis pasiekimas: iki termino pabaigos.		
2 rekomendacija Pagerinti paramos optimizavimą ir papildomumą Tikslinė įgyvendinimo data: iki 2019 m. gruodžio 31 d. Faktinis pasiekimas: iki termino pabaigos.		

Audito Rūmų rekomendacija	Audito Rūmų atlikta rekomendacijos įgyvendinimo pažangos analizė	
	Įgyvendinimo lygis	Pastabos
3 rekomendacija Įgyvendinti perėjimo nuo humanitarinės pagalbos prie paramos vystymuisi strategiją Tikslinė įgyvendinimo data: iki 2021 m. gruodžio 31 d. Faktinis pasiekimas: iš dalies vis dar įgyvendinama.		Šios rekomendacijos įgyvendinimui poveikį darė ES ir Turkijos dvišalių santykių pablogėjimas nuo 2018 m. Komisija parengė pranešimą dėl tvaraus perėjimo. Tačiau Turkijos delegacija nesutiko, kad būtų vartojamas terminas „tvarus perėjimas“, teigdama, kad daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama teisingam naštos su ES pasidalijimui. 2021–2023 m. pabėgėliams Turkijoje ES skyrė dar 3 milijardus eurų. Šiuo papildomu finansavimu užtikrinamas pagrindinių FRIT intervencinių priemonių tęstinumas. Be to, nepaisant Turkijos nenoro, NEAR GD dėjo daugiau pastangų, kad įpareigotų Turkijos institucijas toliau remti pabėgėlius pasibaigus FRIT. Deja, remiantis 2021 m. Sirijos barometru, Turkijoje vis labiau sutariama, kad pabėgėliai yra našta šaliai ir kad jų grąžinimas turėtų būti paspartintas. Tai turėjo neigiamos įtakos Komisijai perduodant FRIT projektus Turkijos institucijoms.
4 rekomendacija Pagerinti pagalbos grynaisiais pinigais projektų efektyvumą Tikslinė įgyvendinimo data: iki 2020 m. gruodžio 31 d. Faktinis pasiekimas: iki termino pabaigos.		

Audito Rūmų rekomendacija	Audito Rūmų atlikta rekomendacijos įgyvendinimo pažangos analizė	
	Įgyvendinimo lygis	Pastabos
5 rekomendacija Su Turkijos institucijomis atsižvelgti į poreikį gerinti (tarptautinių) NVO veiklos aplinką Tikslinė įgyvendinimo data: iki 2019 m. gruodžio 31 d.		(Tarptautinių) NVO veiklos aplinka nuo 2018 m. pablogėjo. Dabartinis asociacijų įstatymas yra žingsnis atgal, palyginti su pradiniu 2004 m. įstatymu, ir jame Vidaus reikalų ministerijai suteikiama daug galimybių veikti NVO atžvilgiu. NVO veiklos klausimą Komisija keletą kartų išskėlė iniciatyvinio komiteto ir Tarybos posėdžiuose, taip pat aukšto lygio politinių dialogų metu. Tačiau dėl nacionalinių institucijų politinės valios stokos Komisijos veiksmų poveikis yra ribotas.
6 rekomendacija Išplėsti Pabėgėlių Turkijoje rėmimo priemonės stebėjimą ir ataskaitų teikimą Tikslinė įgyvendinimo data: iki 2019 m. gruodžio 31 d. Faktinis pasiekimas: 2020 m. birželio 30 d.		Nors Turkijos institucijos jau suteikė prieigą prie duomenų, pavyzdžiui, atlikti auditams, skirtiems Audito Rūmų 2021–2022 m. patikinimo pareiškimams parengti, prieigos apribojimai tebetaikomi įgyvendinantiesiems partneriams.

Šaltinis: Audito Rūmai.

VI priedas. Duomenų valdymo sistemos auditas

Patikrinome SUMAF informacinės sistemos bendrąsias kontrolės priemones ir įvertinome sistemoje esančių duomenų vientisumą, prieinamumą ir konfidencialumą. Darome išvadą, kad daugumoje tikrintų sričių SUMAF turi tinkamas kontrolės priemones. Tačiau yra trūkumų, susijusių su naudotojų prieigos valdymu, informacijos saugumu ir programų kontrolės priemonėmis, o tai kelia duomenų klastojimo, duomenų nutekėjimo, neteisėtos prieigos prie sistemos, piktavališko duomenų pakeitimo ir sistemos neprieinamumo riziką.

Ypač paminėtini šie aspektai:

- Sistemos duomenys didžiąją laiko dalį keliauja, o įvairios patikros atliekamos rankiniu būdu. Dėl to kyla rizika, kad bus padaryti klaidingi arba piktavališki duomenų pakeitimai, ir grėsmė, kad tvarkant tos pačios rinkmenos duomenis bus naudojamos skirtingos versijos.

Veiksmai, kurių Komisija ėmėsi po mūsų audito: SUMAF pritaiko savo sistemą taip, kad kiekvieną kartą įkeliant „Excel“ rinkmeną būtų automatiškai sukuriama ir išsaugoma jos kopija. Be to, SUMAF nagrinėja įgyvendinančiųjų partnerių galimybes pereiti prie ataskaitų teikimo internetu.

- Sistemos slaptažodžių politika (vertinant ilgumą, sudėtingumą ir ankstesnius variantus) yra silpna. Nustatėme sistemos langus, kuriuose naudotojų vardai ir slaptažodžiai nebuvo paslėpti ir buvo matomi kaip paprastas tekstas. Tai reiškia, kad leidimo neturintis asmuo gali gauti prieigą prie saugomos informacijos fiziškai žiūrėdamas į ekraną.

Veiksmai, kurių Komisija ėmėsi po mūsų audito: SUMAF nustatė griežtesnes taisykles dėl slaptažodžių. Be to, nuo 2023 m. lapkričio mėn. naudotojai slaptažodžius turi pasikeisti kas 6 mėnesius.

- SUMAF veikla labai priklauso nuo išorės paslaugų teikėjų. Dvi pagrindines SUMAF funkcijas – duomenų mokslo ir duomenų rengimo – atlieka išorės rangovai. Be to, šioms dviem funkcijoms vykdyti suteikiama visiška administratoriaus prieiga prie duomenų valdymo sistemos platformos, kuri naudojama sukuriant, ištrinant, aktyvuojant ir deaktivuojant naudotojų paskyras. Todėl negalima atmesti neleistinos veiklos (pavyzdžiui, duomenų nutekėjimo arba sistemos neprieinamumo) rizikos.

Veiksmai, kurių Komisija ėmėsi po mūsų audito: nėra atlikta jokių veiksmų; Komisijos nuomone, tai neįmanoma, nes SUMAF grupę sudaro tik 15 žmonių.

- Kalbant apie ketvirčio duomenų rinkimo procesą, nustatėme, kad sistema registruoja naudotojo vardus ir datas tik darant paskutinį kiekvieno veiksmo įrašą. Tai riboja ankstesnių naudotojų veiksmų atsekamumą ir atskaitomybę už juos. Taip pat nustatėme, kad naudotojai turėjo prieigą prie jau užbaigtų ketvirčių veiksmų ir galėjo pakeisti bet kurio veiksmo informaciją, nepateikdami jokio pagrindimo.

Veiksmai, kurių Komisija ėmėsi po mūsų audito: SUMAF patobulino Duomenų rinkimo ir valdymo sistemos registravimo sistemą, kad joje būtų registruojami visi duomenų verčių pakeitimai (įskaitant datą, atsakingą naudotoją ir ankstesnes bei naujas vertes). Tai jau įgyvendinta darant įrašus apie duomenų rinkimo pažangą (t. y. duomenų rinkimo sistemoje darant įrašus apie pažangą atliekant veiksmus). Be to, SUMAF į sistemą įtrauks naują funkciją, pagal kurią prižiūrėtojas tokius pakeitimus turės patvirtinti.

Šaltinis: Audito Rūmai.

VII priedas. Įgyvendinimo vėlavimai

Projekto numeris	Įgyvendinančiojo partnerio rūšis	Įgyvendinimo vėlavimo priežastys
1	Tarptautinė NVO (sveikatos priežiūra / socialinė ir ekonominė parama)	1. Dėl sudėtingų patvirtinimo struktūrų ir ilgai trunkančių patikimumo patikrinimo procedūrų vėluota įdarbinti darbuotojus. 2. Vėluota įgyvendinti profesinio mokymo veiklą (dėl sudėtingo sprendimų priėmimo ir sunkumų kuriant partnerystę su vietos suinteresuotaisiais subjektais, kurių specializacija – profesinis mokymas, pavyzdžiui, ISKUR). 3. Projekto apimtis padidėjo nuo 10 iki 15 bendruomenių centrų. 4. COVID-19 pandemija.
2	Tarptautinė finansų įstaiga (sveikatos infrastruktūra)	1. Kasimo metu iškilo nemažai struktūrinių problemų. 2. 2018 m. įsigaliojo naujos seisminės saugos taisyklės, dėl kurių teko pakeisti konstrukcinius projektus. 3. Atlikus projektų pakeitimus, ilgai vyko įgyvendinančiojo partnerio ir Sveikatos apsaugos ministerijos derybos. 4. COVID-19 pandemija. 5. Įgyvendinantysis partneris neatliko tinkamos (Sveikatos apsaugos ministerijos pateiktų) projektų peržiūros.
3	Tarptautinė finansų įstaiga (švietimo infrastruktūra)	1. Dėl Turkijos liros nuvertėjimo euro atžvilgiu susidarė papildomas biudžetas didesniai skaičiui mokyklų pastatyti. 2. COVID-19 pandemija. 3. Didelė infliacija, dėl kurios buvo sudėtinga įsigyti statybinių medžiagų ir priemonių. 4. Vėluota gauti statybos leidimus statybvietėms ir susidurta su problemomis, susijusiomis su žemės nuosavybės teise patvirtinančiais dokumentais. 5. 2023 m. vasario 6 d. įvykę žemės drebėjimai lėmė papildomus projektų įgyvendinimo vėlavimus.
4	Tarptautinė finansų įstaiga (švietimo infrastruktūra)	1. Dėl Turkijos liros nuvertėjimo euro atžvilgiu susidarė papildomas biudžetas didesniai skaičiui mokyklų pastatyti. 2. COVID-19 pandemija. 3. Didelė infliacija, dėl kurios buvo sudėtinga įsigyti statybinių medžiagų ir priemonių. 4. Vietos institucijos delsė išduoti statybos leidimus dėl kai kurių mokyklų statybos. 5. 2023 m. vasario 6 d. įvykę žemės drebėjimai lėmė papildomus projektų įgyvendinimo vėlavimus.
5	Tarptautinė finansų įstaiga (sveikatos infrastruktūra)	1. Ministerija norėjo pakeisti pradinę vietą. 2. Su saugumu susijusios įgyvendinimo kliūtys. 3. COVID-19 pandemija. 4. Reikėjo naujų viešųjų pirkimų procedūrų (dėl medžiagų trūkumo ir didelės infliacijos gauta nedaug paraiškų arba pasiūlymų reikėjo koreguoti). 5. Atliekant kasimo darbus buvo aptiktas požeminis vanduo, nes projektavimo etape nebuvo atliktas tinkamas geologinis tyrimas. 6. 2018 m. įsigaliojo naujos seisminės saugos taisyklės, dėl kurių pasikeitė konstrukciniai projektai.

Projekto numeris	Įgyvendinančiojo partnerio rūšis	Įgyvendinimo vėlavimo priežastys
6	Tarptautinė NVO (švietimas)	1. Pradiniai vėlavimai dėl Turkijos švietimo ministerijos darbo aplinkos pokyčių. 2. Dėl pokyčių ministerijų lygmeniu universitetai, prieš steigdami studentų komitetus ir prieš pradėdami rengti veiklą universitetų miesteliuose, turėjo oficialiai užmegzti teisinį bendradarbiavimą su SPARK.
7	Nacionalinė organizacija (socialinė ir ekonominė parama)	1. Įdarbinimo procedūrų vilkinimas (vėluota sudaryti projekto grupę). 2. Bendradarbiavimo susitarimo nebuvo galima pasirašyti nei su ministerija, nei su ISKUR (nacionaline įdarbinimo agentūra). 3. Sudėtinga ekonominė padėtis (didelė infliacija, didelis nedarbas, COVID-19 pandemijos iššūkiai). 4. Rinkos analizė užtruko ilgiau, nei tikėtasi. 5. Pernelyg plataus užmojo tikslai, kurių nebuvo galima pasiekti per pradinį projekto laikotarpį. 6. Įgyvendinantysis partneris neteisingai įvertino padėtį vietoje, nes atsekti duomenis apie Sirijos pabėgėlius buvo sunkiau, nei tikėtasi. 7. Dėl ekonominės padėties darbdaviai nenorėjo įdarbinti naujų darbuotojų, o privatusis sektorius taip pat buvo mažiau linkęs didinti žmogiškųjų išteklių pajėgumus.
8	Viešoji įstaiga (švietimas)	1. Dėl Turkijos liros nuvertėjimo susidariusias lėšas buvo galima panaudoti didesniai veiklų skaičiui. Todėl projekto įgyvendinimas buvo pratęstas.
9	Viešoji įstaiga (sveikata)	1. Viešųjų pirkimų procedūrų vėlavimas dėl sunkumų, susijusių su ES kilmės reikalavimais ir infliacija. 2. Biudžetas nedidėjo, nes sutaupyta lėšų dėl valiutos kurso, Turkijos lirai nuvertėjus euro atžvilgiu. 3. Pradėjus įgyvendinti projektą susidurta su įdarbinimo problemomis. 4. COVID-19 pandemija.
10	Tarptautinė finansų įstaiga (savivaldybių infrastruktūra)	1. Nepakankami ILBANK pajėgumai vykdyti tokio pobūdžio projektus. 2. Testavimo ir tikrinimo tarnybai prirėkė beveik 2 metų, kad peržiūrėtų ir baigtų rengti 9 paprojekčius. 3. Dėl penkių nukentėjusių sklypų iškeltos penkios teismo bylos. 4. 2018 m. įsigaliojus Turkijos teisminės saugos teisės aktų pakeitimams reikėjo atnaujinti projektų identifikavimo dokumentus. 5. COVID-19 (lėmė vėlavimus nuo 6 mėnesių iki 1 metų, nes buvo labai sunku apsilankyti projektų vietose, o savivaldybių darbuotojai ne itin operatyviai teikė administracinius dokumentus). 6. Sunkumai ir vėlavimai įdarbinant konsultantus. 7. Sunkumai ir vėlavimai vykdant komunikacijos ir matomumo užtikrinimo veiklą. 8. 2023 m. vasario 6 d. įvykę žemės drebėjimai lėmė didelius projektų įgyvendinimo vėlavimus.
11	Tarptautinė organizacija (socialinė ir ekonominė parama)	1. Iki 2020 m. pabaigos buvo iš dalies pakeistos dvi dotacijų schemos, kurioms įgyvendinti, stebėti ir užbaigti reikėjo papildomo laiko. 2. Dėl užsitęsusios ir nenumatytos COVID-19 padėties ir pasekmių Turkijoje įgyvendinimas sulėtėjo. 3. Pražūtingas 2023 m. vasario 6 d. Kachramanmarašo žemės drebėjimų poveikis ir pasekmės visai regione įgyvendinamai projektų veiklai.

Projekto numeris	Įgyvendinančiojo partnerio rūšis	Įgyvendinimo vėlavimo priežastys
12	Tarptautinė finansų įstaiga (sveikatos infrastruktūra)	1. Nepakankami Sveikatos apsaugos ministerijos gebėjimai ir priimami sprendimai. 2. Įgyvendinantysis partneris turėjo iš naujo įvertinti Sveikatos apsaugos ministerijos pasirinktas vietas (išplėstiniams) migrantų sveikatos centrams statyti. 3. Didelė infliacija, COVID-19 pandemija ir pablogėjusios ekonominės sąlygos. 4. Nepakankama visų suinteresuotųjų subjektų komunikacija ir atskaitomybė už terminų laikymąsi. 5. 2023 m. vasario 6 d. įvykę žemės drebėjimai lėmė papildomus projektų įgyvendinimo vėlavimus.
13	Tarptautinė finansų įstaiga (savivaldybių infrastruktūra)	1. Projektų pakeitimai (kai kuriais atvejais nepakankamai detalūs techniniai brėžiniai ir pasiūlytų darbų projektų pakeitimai, siekiant prisitaikyti prie atnaujintų Turkijos teisės aktų dėl atsparumo žemės drebėjimams). 2. Dėl galutinio partnerystės pagrindų susitarimo persvarstymo vėlai pasirašytas Pasaulio banko ir ES susitarimas. 3. Vėlai pasirašytas vyriausybės ir ILBANK paskolų ir dotacijų susitarimas. 4. COVID-19 pandemija (nevykdomi vizitai vietoje ar tyrimai vietoje). 5. Vėluota užbaigti kai kurių sutarčių poveikio aplinkai ir visuomenei vertinimus, nes dėl dokumentų kokybės reikėjo atlikti keletą peržiūrų. 6. 2023 m. vasario 6 d. įvykę žemės drebėjimai lėmė didelius projektų įgyvendinimo vėlavimus.
14	Tarptautinė finansų įstaiga (socialinė ir ekonominė parama)	1. Pasaulio banko ir Darbo ir socialinių paslaugų ministerijos diskusijos dėl bendrųjų sutarties sąlygų. Derybos truko 20 mėnesių. 2. Darbo ir socialinių paslaugų ministerija išreiškė nepasitenkinimą Pasaulio banko projekto grupės sudėtimi. Bendradarbiavimas galėjo būti tęsiamas tik tada, kai Pasaulio bankas pakeitė savo projekto grupę.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis FRIT projektų dokumentais.

VIII priedas. Projektų vertinimas

Projekto numeris	Igyvendinančiojo partnerio rūšis	Poreikių vertinimas	Igyvendinimo laikas	Ekonominis efektyvumas	Stebėseną	Rezultatai	Tvarumas
1	Tarptautinė NVO (sveikatos priežiūra / socialinė ir ekonominė parama)						
2	Tarptautinė finansų įstaiga (sveikatos infrastruktūra)						
3	Tarptautinė finansų įstaiga (švietimo infrastruktūra)						
4	Tarptautinė finansų įstaiga (švietimo infrastruktūra)						
5	Tarptautinė finansų įstaiga (sveikatos infrastruktūra)						
6	Tarptautinė NVO (švietimas)						
7	Nacionalinė organizacija (socialinė ir ekonominė parama)						
8	Viešoji įstaiga (švietimas)						
9	Viešoji įstaiga (sveikata)						
10	Tarptautinė finansų įstaiga (savivaldybių infrastruktūra)						
11	Tarptautinė organizacija (socialinė ir ekonominė parama)						
12	Tarptautinė finansų įstaiga (sveikatos infrastruktūra)						
13	Tarptautinė finansų įstaiga (savivaldybių infrastruktūra)						
14	Tarptautinė finansų įstaiga (socialinė ir ekonominė parama)						

	Poreikių vertinimas	Igyvendinimo laikas	Ekonominis efektyvumas	Stebėseną	Rezultatai	Tvarumas
Gerai	Projekto tikslai ir veikla visiškai atitinka 2016 ir 2018 m. poreikių vertinimus ¹ .	Nėra vėlavimų. Projektas užbaigtas iki numatytos datos.	Įvertintas ir dokumentuotas išlaidų pagrįstumas.	Pagal ataskaitų teikimo ir stebėsenos sistemą vertinami išdirbiai ir išdavos.	Pasiekti visi planuoti rezultatai.	Projektas (tikėtina) bus tvarus jį užbaigus.
Patenkinamai	Projekto tikslai ir veikla visais reikšmingais aspektais atitinka 2016 ir 2018 m. poreikių vertinimus ¹ .	Projektų įgyvendinimas vėlavo, tačiau vėlavimo problemos tinkamai išspręstos.	Išlaidų pagrįstumas įvertintas ir dokumentuotas, tačiau nepakankamai.	Taikant ataskaitų teikimo ir stebėsenos sistemą, įvertinti išdirbiai, bet ne išdavos.	Pasiekta dauguma planuotų rezultatų.	Projektas tvarus, nepaisant to, kad nėra tvarumo strategijos.
Yra tam tikrų trūkumų	Projekto tikslai dauguma atžvilgių atitinka poreikių vertinimus, tačiau projekto veikla juos atitinka ne visais atžvilgiais.	Projekto įgyvendinimas šiek tiek vėlavo, tačiau vėlavimo problemos nebuvo veiksmingai ar laiku išspręstos.	Išlaidų pagrįstumas sistemingai neįvertintas ir tinkamai nedokumentuotas.	Taikant ataskaitų teikimo ir stebėsenos sistemą įvertinti išdirbiai, bet ne išdavos, ir laiku nesimta tolesnių veiksmų.	Pasiekta keletas planuotų rezultatų.	Neparengta tvarumo strategija, o projektų veikla nėra tvari.
Nepatenkinamai	Projekto tikslai ir veikla neatitinka poreikių vertinimų.	Projekto įgyvendinimas šiek tiek vėlavo, tačiau vėlavimo problemos nebuvo veiksmingai ar laiku išspręstos.	Biudžete trūko informacijos apie projekto veiklą, todėl buvo neįmanoma įvertinti išlaidų.	Taikant ataskaitų teikimo ir stebėsenos sistemą nevertinami išdirbiai ir išdavos.	Dauguma planuotų rezultatų nepasiekta.	Projektas nėra tvarus.
Dar negalima daryti išvados						

¹ 2016 m. Komisija atliko trumpalaikių ir vidutinės trukmės bei ilgalaikių veiksmų poreikio vertinimą, kuriuo grindžiama didesnė ES parama Turkijai sprendžiant pabėgėlių krizę. Vertinimas atnaujintas 2018 m.

https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2018-12/2016_needs_assessment_.pdf

https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2018-12/updated_needs_assessment.pdf

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis FRIT projektų dokumentais.

Santrumpos

CCTE: Sąlyginio pinigų pervedimo švietimui programa

C-ESSN: Papildoma neatidėliotinos minimalios socialinės apsaugos sistema

ECHO GD: Europos civilinės saugos ir humanitarinės pagalbos operacijų generalinis direktoratas

ESSN: Neatidėliotinos minimalios socialinės apsaugos sistema

FRIT: Pabėgėlių Turkijoje rėmimo priemonė

MHU: Migrantų sveikatos skyrius

NEAR GD: Kaimynystės politikos ir plėtros derybų generalinis direktoratas

PICTES: projektas „Sirijos vaikų integracijos į Turkijos švietimo sistemą skatinimas“

PIKTES: projektas „Sirijos vaikų integracijos į Turkijos švietimo sistemą skatinimas“

PNPP: Pasirengimo narystei paramos priemonė

SHIFA: projektas „Sveikatos infrastruktūros visiems stiprinimas“

SIHHAT: projektas „Sirijos gyventojų, kuriems suteikta laikinoji apsauga, sveikatos būklės ir Turkijos institucijų teikiamų susijusių paslaugų gerinimas“

SUMAF: projektas „Parama pagal FRIT finansuojamų veiksmų stebėsenai“

Terminų žodynelis

Ekonominis efektyvumas: pasiektų numatytų rezultatų ir sąnaudų santykis.

Išdavos: projekto nulemti pokyčiai, kurie atsiranda iš karto ar per ilgesnį laiką, pavyzdžiui, nauda, gaunama dėl geriau parengtos darbo jėgos ar geresnių transporto jungčių.

Išdirbiai: tai, kas buvo sukurta ar pasiekta įgyvendinus projektą, pavyzdžiui, surengti mokymo kursai ar nutiestas kelias.

Loginė sistema: išsami planavimo priemonė, apimanti projekto įgyvendinimą, valdymą, stebėseną ir vertinimą.

Netiesioginis valdymas: ES biudžeto vykdymo metodas, kai Komisija paveda vykdymo užduotis kitiems subjektams (pavyzdžiui, nevyriausybinėms ir tarptautinėms organizacijoms).

Pagalbos gryniaisiais pinigais projektas: projektas, apimantis tiesioginį pinigų pervedimą galutiniams gavėjams.

Poveikis: platesni užbaigto projekto ar programos ilgalaikiai padariniai, pavyzdžiui, socialinė ir ekonominė nauda visai visuomenei.

Tiesioginis valdymas: apskritai, tik Komisijos vykdomas ES fondo ar programos valdymas, priešingai nei taikant pasidalijamąjį ar netiesioginį valdymą. Pabėgėlių Turkijoje rėmimo priemonės atveju projektus, kuriems taikomas tiesioginis valdymas, įgyvendina Turkijos vyriausybė.

Vertinimas pagal ramsčius: Komisijos atliekamas taisyklių ir procedūrų, taikomų netiesioginio valdymo atveju, vertinimas, siekiant užtikrinti, kad ES finansiniai interesai būtų apsaugoti tokiu pat lygiu kaip ir tiesioginio valdymo atveju.

Komisijos atsakymai

<https://www.eca.europa.eu/lt/publications/sr-2024-06>

Chronologija

<https://www.eca.europa.eu/lt/publications/sr-2024-06>

Audito grupė

Audito Rūmų specialiosiose ataskaitose pateikiami auditų, susijusių su ES politika ir programomis arba su konkrečių biudžeto sričių valdymo temomis, rezultatai. Audito užduotis Audito Rūmai atrenka ir parengia taip, kad jos turėtų kuo didesnį poveikį, atsižvelgdami į neveiksmingumo ar neatitikties teisės aktams riziką, susijusių pajamų ar išlaidų lygį, būsimus pokyčius ir politinį bei viešąjį interesą.

Šį veiklos auditą atliko Audito Rūmų narė Bettina Jakobsen vadovaujama III audito kolegija „Išorės veiksmai, saugumas ir teisingumas“. Auditui vadovavo Audito Rūmų narė Bettina Jakobsen, jai padėjo kabineto vadovė Katja Mattfolk ir kabineto atašė Aino Rantanen, pagrindinis vadybininkas Pietro Puricella, užduoties vadovė Kim Hublé, auditoriai Ainhoa Pérez-Infante, Erika Söveges ir Luis Vicente. Kalbinę pagalbą teikė Michael Pyper. Grafinį dizainą padėjo parengti Alexandra Mazilu.

Bettina Jakobsen

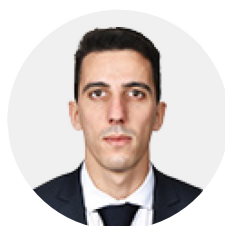
Katja Mattfolk

Aino Rantanen

Pietro Puricella

Luis Vicente

Alexandra Mazilu

Michael Pyper

AUTORIŲ TEISĖS

© Europos Sąjunga, 2024

Europos Audito Rūmų pakartotinio naudojimo politika nustatyta [Audito Rūmų sprendime Nr. 6-2019](#) dėl atvirųjų duomenų politikos ir pakartotinio dokumentų naudojimo.

Jeigu nenurodyta kitaip (pavyzdžiui, atskiruose pranešimuose dėl autorių teisių), ES priklausantis Audito Rūmų turinys yra licencijuojamas pagal [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\) licenciją](#). Todėl paprastai pakartotinis naudojimas yra leidžiamas, jeigu tai tinkamai pažymima ir nurodomi bet kokie padaryti pakeitimai. Asmenys, kurie pakartotinai naudoja Audito Rūmų turinį, neturi iškreipti pirminės prasmės ar minties. Audito Rūmai nėra atsakingi už bet kokius pakartotinio naudojimo padarinius.

Būtina gauti papildomą leidimą, jei tam tikrame turinyje vaizduojami privatūs asmenys, kurių tapatybę galima nustatyti, pavyzdžiui, Audito Rūmų darbuotojų nuotraukose, arba jame pateikiami trečiųjų asmenų kūriniai.

Gavus tokį leidimą, juo panaikinamas ir pakeičiamas pirmiau minėtas bendrasis leidimas ir jame aiškiai nurodomi bet kokie naudojimo apribojimai.

Siekiant naudoti ar atgaminti turinį, kuris nepriklauso ES, gali reikėti prašyti leidimo tiesiogiai iš autorių teisių turėtojų.

Programinei įrangai ar dokumentams, kuriems taikomos pramoninės nuosavybės teisės, pavyzdžiui, patentams, prekių ženklams, registruotiems dizainams, logotipams ir pavadinimams, Audito Rūmų pakartotinio naudojimo politika netaikoma.

Europos Sąjungos institucijų europa.eu domeno svetainėse pateikiamos nuorodos į trečiųjų asmenų svetaines. Audito Rūmai jų nekontroliuoja, todėl raginame peržiūrėti jose pateiktą privatumo ir autorių teisių politiką.

Audito Rūmų logotipo naudojimas

Audito Rūmų logotipas negali būti naudojamas be išankstinio Audito Rūmų sutikimo.

HTML	ISBN 978-92-849-1864-5	ISSN 1977-5725	doi:10.2865/69911	QJ-AB-24-005-LT-Q
PDF	ISBN 978-92-849-1855-3	ISSN 1977-5725	doi:10.2865/781380	QJ-AB-24-005-LT-N

Pagal Pabėgėlių Turkijoje rėmimo priemonę teikiama parama Turkijoje esantiems pabėgėliams ir priimančiosioms bendruomenėms. Tikrinome, kaip buvo atsižvelgta į mūsų 2018 m. rekomendacijas, taip pat ar pagal priemonę suteikta parama buvo efektyvi ir veiksminga. Nustatėme, kad, esant sudėtingoms aplinkybėms, atitinkama parama buvo suteikta ir kad Komisija pagerino priemonės valdymą įgyvendindama ankstesnes rekomendacijas. Visais audituotais projektais buvo tenkinami paramos gavėjų poreikiai ir pasiekti planuoti išdirbiai, tačiau dėl įvairių priežasčių jų įgyvendinimas smarkiai vėlavo. Nebuvo atliekamas sistemingas projektų išlaidų vertinimas ir nepakankamai įvertintas poveikis. Buvo užtikrintas tik infrastruktūros projektų tvarumas. Darome išvadą, kad įgyvendinant priemonę buvo galima pasiekti didesnę ekonominę naudą ir labiau pastebimą poveikį, ir teikiame rekomendacijas dėl būsimų veiksmų.

Audito Rūmų specialioji ataskaita parengta pagal SESV 287 straipsnio 4 dalies antrą pastraipą.

EUROPOS
AUDITO
RŪMAI

Europos Sąjungos
leidinių biuras

EUROPOS AUDITO RŪMAI
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tel. +352 4398-1

Užklausos: eca.europa.eu/lt/contact

Interneto svetainė: eca.europa.eu

Twitter: @EUAuditors